

KRISTINA FORSBERG, HENNARIIKKA INTOSALMI,
MARIKA NORDLUND JA SIRPA SUHONEN

Ikätekniologia- sanasto

KÄKÄTE-projekti (Käyttäjälle kätevä teknologia -projekti)
www.ikateknologia.fi

Vanhustyön keskusliitto – Centraförbundet för de gamlas väl ry
Malmin kauppatie 26
00700 HELSINKI
Puh. (09) 3508 600
www.vtkl.fi

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry
Hämeentie 58–60 A 52
00500 HELSINKI
Puh. (09) 7745 900
www.valli.fi

Sanastokeskus TSK ry
Albertinkatu 23 A 12
00120 HELSINKI
Puh. (09) 2709 1060
www.tsk.fi

ISBN 978-951-806-213-7 (nid., Vanhustyön keskusliitto ry)
ISBN 978-952-9594-56-61-0 (nid., Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry)
ISBN 978-951-806-214-4 (PDF, Vanhustyön keskusliitto ry)
ISBN 978-952-9594-62-7 (PDF, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry)

KÄKÄTE-raportteja 3/2014
Ikätekniologiasanasto
Tekijät: Kristina Forsberg, Hennariikka Intosalmi, Marika Nordlund ja Sirpa Suhonen
Yhteyshenkilö: Marika Nordlund, Vanhustyön keskusliitto ry
Kannet ja taitto: Vitale Ay / Taina Leino
Paino: Kopio Niini Oy, Helsinki 2014

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liiton ja Vanhustyön keskusliiton yhteinen KÄKÄTE-projekti käynnistyi tammikuussa 2010. Viisivuotisen RAY-rahoitteisen projektin tavoitteena on teknologian keinoin tukea ikäihmisten hyvää arkea ja kotona asumista sekä helpottaa ikäihmisten parissa työskentelevien työtä.

Esipuhe

Termistön vakiintuminen vie oman aikansa, oli sitten kyseessä uusi tieteenala tai uudenlaisten teknisten laitteiden esittelemine. Tämä pätee hyvin myös ikä-tekniologiaan, jonka ratkaisuilla pyritään vastaamaan ikääntymisestä johtuvien toimintakyvyn muutosten tuomiin haasteisiin. Monille alan käsitteille ei vielä ole vakiintuneita termejä. Hyvin yleisesti samankaltaiseen laitteeseen tai palveluun viitataan monella eri termillä, ja toisaalta sama termi voi tarkoittaa useita eri asioita. Tästä voi aiheutua väärinymmärryksiä.

Vanhustyön keskusliiton ja Vanhus- ja lähimmäispalvelun liiton yhteinen KÄKÄTE-projekti (Käyttäjälle kätevä teknologia) aloitti vuonna 2012 sanastotyön, jonka avulla on pyritty luomaan yhteistä ikätekniologian termistöä ikäihmisille, teknologisia ratkaisuja kehittäville yrityksille sekä vanhustalvelujen tuottajille. Tarkoituksena on ollut koota sanastojulkaisuksi keskeisiä ikätekniologiaan liittyviä käsitteitä muutamilta erityisaloilta. Sanaston tavoitteena on luoda yhtenäisyyttä ja parempaa ymmärrystä teknologiaa kehittävien, valmistavien, maahantuovien ja markkinoivien yritysten sekä teknologiatuotteita ja -palveluja käyttävien tahojen välille. Sanaston tavoitteena on myös toimia tiedonlähteenä opiskelijoille, asiantuntijoille, toimittajille ja muille kiinnostuneille.

Sanastotyöryhmään ovat kuuluneet:

- **Kristina Forsberg**, projekti-insinööri, KÄKÄTE-projekti, Vanhustyön keskusliitto ry
- **Tuula Hurnasti**, erikoissuunnittelija, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
- **Kaisa Huuhtanen**, teknologiakoordinaattori, Vantaan kaupunki
- **Hennariikka Intosalmi**, projektisuunnittelija, KÄKÄTE-projekti, Vanhustyön keskusliitto ry (työryhmän koordinaattori ja terminologi 12.3.2014 asti)
- **Marika Nordlund**, projektipäällikkö, KÄKÄTE-projekti, Vanhustyön keskusliitto ry (työryhmän koordinaattori 13.3.2014 lähtien)
- **Kirsti Pesola**, johtaja, Esteettömyyskeskus ESKE, Invalidiliitto ry
- **Tiina Petäjävaara**, yksikönjohtaja, Toimiva koti Domedi
- **Mervi Valta**, projekti-insinööri, Aspa-säätiö
- **Sirpa Suhonen**, terminologi, Sanastokeskus TSK (työryhmän sanastotyön konsultti)

Sanastoa ovat lisäksi kommentoineet KÄKÄTE-projektin tekninen asiantuntija **Matti Lamponen** ja Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKEn esteettömyyssuunnittelija **Sanna-Kaisa Timonen**. Lisäksi sanastotyöryhmä on esittänyt asiasisältöä ja kielellisiä ratkaisuja koskevia erillisiä kysymyksiä useille asiantuntijoille. Julkaisun tallennus- ja muokkaustekniikasta on vastannut Sanastokeskus TSK:n IT-suunnittelija **Saku Seppälä**.

Sanastotyötä koordinoivutta KÄKÄTE-projektia rahoittaa Raha-automaattiyhdistys.

Sanastosta pyydettiin helmi–maaliskuussa 2014 lausuntoja ikäteknologia-alan ja kielenhuollon asiantuntijatahoilta sekä ikäihmisiltä. Saatua palautetta hyödynnettiin sanaston viimeistelyssä. Kiitämme kaikkia sanaston laatimiseen ja kommentointiin osallistuneita heidän arvokkaasta työpanoksestaan.

Sanaston sisällöstä

Ikäteknologiasanastossa määriteltävät käsitteet painottuvat korkeateknologisiin ratkaisuihin. Tavanomaisia apuvälineitä kuvaavia käsitteitä kuten *tukikahva*, *wc-istuimen koroke* tai *tarttumapihdit* ei ole sisällytetty tähän sanastoon, koska niistä löytyy tietoa muista lähteistä. Apuvälineistä on saatavilla kattava kansainvälinen luokitusstandardi *SFS-EN ISO 9999 Vammaisten apuvälineet. Luokitus ja termit* (2012). Lisäksi on julkaistu useita apuvälineoppaita, kuten Anna-Liisa Salmisen toimittama *Apuvälinekirja* (2010) tai sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön *Arkea helpottavat välineet. Opas ikäihmisille* (2005).

Ikäteknologiasanasto sisältää noin 100 käsitettä, joiden sisältö on kuvattu määritelmien ja niitä täydentävien huomautusten avulla. Käsitteille on annettu suomenkieliset termisuositukset, ja niiden lisäksi mahdolliset synonyymit ja hylättävät termit. Käsitteiden välisiä suhteita on paikoin havainnollistettu käsitekaavioilla, joiden toivotaan antavan lukijalle kokonaiskuvan kustakin aihealueesta. Sanaston laajan kohdeyleisön vuoksi määritelmässä ja huomautuksissa on pyritty välttämään teknisiä yksityiskohtia. Niissä on pyritty nostamaan esiin tavallisen käyttäjän kannalta olennaisinta tietoa. Sanastossa ei myöskään käsitellä yksittäisten yritysten ikäteknologiaan liittyviä ratkaisuja.

Sanastoon on valittu keskeisimmät tiedotusvälineissä, alan tutkimuksessa ja julkaisuissa sekä yritysten markkinointimateriaaleissa esiintyvät käsitteet. Aiheista on käsitelty muun muassa turvateknologian laitteita ja palveluja, joitakin järjestelmiä sekä erilaisia teknisiä apuvälineitä kuten muistamisen, liikkumisen, kuulemisen ja näkemisen apuvälineitä, sekä joitakin asumiseen, ajanvietteeseen, kommunikaatioon ja tiedonsaantiin liittyviä laitteita ja muita käsitteitä.

Ikäteknologiasanastossa on pyritty keskittymään käsitteisiin, jotka liittyvät sanaston laadinta-ajankohtana jokseenkin yleisesti käytössä oleviin ratkaisuihin, ja kuvaamaan niiden tyypillisimmät piirteet. Ikäteknologia-ala muuttuu jatkuvasti, joten uusimpia ominaisuuksia ja innovaatioita ei varmastikaan ole mukana. Sanastoon on sisällytetty joitakin käsitteitä, joiden kuvaamat laitteet tai palvelut on suunnattu myös muille kuin ikääntyneille, esimerkiksi *palovaroitin*, *äänikirja*, *kevythissi* ja *video-ovipuhelin*. Vaikka nämä eivät ole varsinaista ikäteknologiaa, niistä voi kuitenkin olla hyötyä erityisesti ikääntyneille.

Sisällys

ESIPUHE.....	3
Sanaston sisällöstä	4
Käsitekaavioluettelo	6
Kuvaluettelo	6
SANASTON KÄYTÖSTÄ	7
Käsitteet, määritelmät ja termit	7
Sanaston rakenne	8
Termitietueen rakenne	8
Käsitekaavioiden tulkinta	9
1 IKÄTEKNOLOGIAAN LIITTYVIÄ YLEISIÄ KÄSITTEITÄ.....	12
2 TURVATEKNOLOGIAN KÄSITTEITÄ JA LAITTEITA	17
2.1 Turvalaitteiden hälytyksiin liittyviä käsitteitä	19
2.2 Hälyttäviä turvalaitteita.....	26
2.3 Varoittavia turvalaitteita	33
2.4 Paikannukseen liittyviä käsitteitä	36
2.5 Palveluasumisessa hyödynnettäviä turvateknologian ratkaisuja.....	40
3 TOIMINTAKYVYN TUKEMISEEN TARKOITETTUJA APUVÄLINEITÄ, LAITTEITA JA MUITA KÄSITTEITÄ.....	42
3.1 Muistia tukevia apuvälineitä ja laitteita.....	42
3.2 Liikkumista tukevia apuvälineitä, laitteita ja ympäristöjä	46
3.3 Kuulemista ja näkemistä helpottavia apuvälineitä ja laitteita	54
3.4 Asumista tukevia apuvälineitä, laitteita ja järjestelmiä	59
3.5 Kommunikatioon, tiedonsaantiin ja ajanvietteeseen liittyviä laitteita ja muita käsitteitä.....	66
Lähteitä.....	71
Suomenkielinen hakemisto	72

Käsitekaavioluettelo

Käsitekaavio 1	Ikätekniologiaan liittyviä käsitteitä.	12
Käsitekaavio 2	Turvalaitteiden yleisjako.	17
Käsitekaavio 3	Turvalaitteiden hälytyksiin liittyviä käsitteitä.....	19
Käsitekaavio 4	Hälyttäviä turvalaitteita.	26
Käsitekaavio 5	Varoittavia turvalaitteita.	33
Käsitekaavio 6	Paikannukseen liittyviä käsitteitä.....	36
Käsitekaavio 7	Lääkkeiden oton apuvälineitä.....	42
Käsitekaavio 8	Liikkumisen apuvälineitä.....	46
Käsitekaavio 9	Kevythissit.....	49
Käsitekaavio 10	Kuulemisen apuvälineitä.....	54
Käsitekaavio 11	Näkemisen apuvälineitä.....	57

Kuvaluettelo

15	Hälytyspainike. Kuva: Ascom Miratel Oy	22
19	Turvaranneke. Kuva: KÄKÄTE-projekti	24
35	Lieden yllilämpövaroitin. Kuva: KÄKÄTE-projekti.....	34
39	Paikantimia. Kuvat: Twig Com Ltd, PPO-Elektroniikka Oy ja Oy Everon Ab.....	37
40	Navigaattori. Kuva: KÄKÄTE-projekti.....	37
49	Muistuttava lääkeannostelija. Kuva: KÄKÄTE-projekti	43
52	Vuorokaudenajannäyttö. Kuva: Comp-Aid Oy	44
53	Esineenpaikannin. Kuva: KÄKÄTE-projekti	45
55	Pyöräpotkuri. Kuva: E.S. Lahtinen Oy	47
58	Sähkömopo. Kuva: Rehamed Oy.....	48
61	Hissiporras. Kuvat: Hissipörssi Yhtiöt Oy	51
63	Henkilönostin. Kuva: Mediq Suomi Oy	52
67	Kuunteluvahvistin. Kuva: KÄKÄTE-projekti.....	55
72	Suurentava lukulaite. Kuva: Low Vision Inno Oy.....	58
81	Digitaalinen ovisilmä. Kuva: KÄKÄTE-projekti	62
88	Turvapuhelimen keskusyksikkö ja hälytyspainike. Kuvat: KÄKÄTE-projekti ja Ascom Miratel Oy.....	66
91	Helppokäyttöohjelmisto. Kuva: OnniPC.....	68

Sanaston käytöstä

Käsitteet, määritelmät ja termit

Sanaston lähtökohtana on ollut luotettavien määritelmien ja käsitejärjestelmien laatiminen ja käsitteitä hyvin kuvaavien termien tuottaminen ikätekniologia-alan käsitteille. Siksi sanasto on laadittu systemaattisesti, terminologisten periaatteiden ja menetelmien mukaisesti, jotka on määritelty ISO/TC 37:n (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Terminology and other language and content resources) laatimissa kansainvälisissä standardeissa.

Terminologiselle sanastotyölle on ominaista käsitekeskeisyys. Siinä missä sanakirjat tarkastelevat sanoja ja niiden merkityksiä, terminologisten sanastojen lähtökohtana ovat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyjä todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoituksia. **Tarkoitteet** voivat olla konkreettisia (esim. *rollaattori*) tai abstrakteja (esim. *etähoito*), ja niillä on erilaisia ominaisuuksia (esim. hoidossa hyödynnetään tietoverkkoja, hoitaja ja asiakas eivät ole samassa tilassa, hoitajalla ja asiakkaalla on puhe- ja kuvayhteys toisiinsa). Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitteen sisältö muodostuu joukosta erilaisia käsitepiirteitä, joista olennaiset ja erottavat kuvaetaan **määritelmän** avulla. Määritelmät on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että niiden avulla voidaan tunnistaa kunkin käsitteen paikka käsitejärjestelmässä. **Huomautuksissa** on annettu lisätietoa käsitteistä. Huomautuksissa voidaan kertoa esimerkiksi, millaisia *palovaroittimia* on olemassa ja missä niitä tulee käyttää. **Termit** puolestaan ovat käsitteiden nimityksiä, joiden avulla voidaan lyhyesti viitata käsitteen koko sisältöön.

Sanaston käsitteet on analysoitu selvittämällä kunkin käsitteen olennainen sisältö, käsitteiden väliset suhteet ja näiden suhteiden perusteella muodostuvat käsitejärjestelmät. Analyysin tuloksia on hyödynnetty määritelmien laadinnassa ja termien valinnassa. Käsitejärjestelmät on kuvattu usein myös graafisina kaavioina.

Sanaston rakenne

Sanasto on ryhmitelty **aiheenmukaisesti** jäsenneltyihin lukuihin, joissa toisiinsa liittyvät käsitteet on pyritty sijoittamaan lähekkäin.

Aakkosellinen hakemisto löytyy sanaston lopusta. Hakemistoon on poimittu suositettavien ja hylättävien termien lisäksi muita hakusanoja, jotka liittyvät läheisesti tiettyyn käsitteeseen. Muut hakusanat viittaavat siihen käsitteeseen ja sen numeroon, jonka yhteydessä sanaa käsitellään.

Termitietueen rakenne

Käsitteet on esitetty sekä numeroituina termitietueina että käsitejärjestelmiä kuvaavina kaavioina. Käsitekaaviot ja termitietueet on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi.

Termitietueessa käsitteille annetaan ensin suomenkieliset termit. Näiden jälkeen seuraa määritelmä ja mahdolliset määritelmää täydentävät lisätiedot eli huomautukset. Käsitteet on numeroitu juoksevasti. Alla on esimerkkinä *rollaattoria* käsittelevä termitietue ja merkintöjen selitykset:

54	käsitteen numero
rollaattori	suomenkieliset termit; suositettavin ensimmäisenä, jos termejä on useita
ei: kävelypyörä	ei = termi, jota ei pitäisi käyttää
seisten käytettävä, pyörillä kulkeva liikkumisen apuväline, jossa on kädensijat, jarrut sekä vähintään kolme pyörää	määritelmä (alkaa pienellä kirjaimella, ei pistettä lopussa)
Rollaattori helpottaa henkilön kävelyä, kun liikkumisessa on ongelmia. Rollaattorista otetaan tukea, ja siinä voi olla kori tavaroiden kuljettamiseen sekä istuin levähtämistä varten. Kaksipyöräinen tai pyörätön kävelyteline ei ole rollaattori. Kävelypyörä on ilman polkimia oleva pyörä, jolla liikutaan istuen, jaloilla vauhtia antaen.	huomautus (normaali virke, erotettu määritelmästä sisennyksellä, antavat lisätietoa käsitteestä, esimerkkejä, tietoa termien käytöstä yms.)

Kooste käsitteiden yhteydessä sanasto-osuudessa käytetyistä merkintätavoista:

lihavointi	suomenkielinen suositettava termi (ensimmäisenä suositettavin ja sen jälkeen hyväksyttävät synonyymit)
<i>kursivointi</i>	määritelmässä tai huomautuksessa viittaa tässä sanastossa määriteltyyn käsitteeseen
(1)	homonyymi; sanastossa on useita kirjoitusasultaan samanlaisia termejä, joilla on eri merkitys, esim. <i>turvahälytin (1)</i> ja <i>turvahälytin (2)</i>
mieluummin kuin:	termin käyttöä ei suositeta kielellisistä syistä
ei:	termi tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi, eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä, tai se on kieltävä
>	termi viittaa määriteltyä käsitettä suppeampaan käsitteeseen
(sairaaloissa)	teksti kaarisuluissa termin perässä on termin käyttöalaa koskeva täsmennys
<apuvälineet>	teksti kulmasuluissa käsitteen numeron alla tarkoittaa alaa, jolle määritelmä on rajattu

Käsitekaavioiden tulkinta

Käsitekaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Sanastossa esiintyy seuraavanlaisia käsitesuhteita ja terminologisten käsitesuhteiden vakiintuneita merkintätapoja (ks. esimerkit sivulla 11):

Käsitteen merkitseminen kaavioon

- sanasto-osuudesta käsitteen tiedoista on poimittu kaavioon ensimmäinen suositettava termi ja määritelmä
- lihavoimaton termi on kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa, mutta sitä ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (puudiagrammi)

- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*varoittava turvalaite*) ja sitä suppeamman alakäsitteen (*palovaroitin*, *kaasuvaroitin*) välillä
- alakäsite sisältää kaikki yläkäsitteen piirteet sekä vähintään yhden lisäpiirteen, mutta sitä vastaa suppeampi joukko tarkoitteita kuin yläkäsitettä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi
- piirrossuunta yleensä ylhäältä alaspäin tai vasemmalta oikealle

Koostumusuhde (kampadiagrammi)

- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä
- kaksoisviiva: kokonaisuuteen tarvitaan tyypillisesti monta kyseisenlaista osaa
- esimerkiksi *hälyttävä turvalaite* koostuu painikkeista ja muista osista
- piirrossuunta yleensä ylhäältä alaspäin tai vasemmalta oikealle

Funktiosuhde (nuoli)

- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi tai koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- funktiosuhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- funktiosuhdetta osoittavan nuolen suunta kuvaa sitä, miten käsitesuhde ilmenee määritelmässä: nuolen alkupäässä olevan käsitteen määritelmässä mainitaan se käsite, johon nuoli osoittaa
- esimerkiksi *turvapalvelun* ja *turvallisuuden* välillä on funktiosuhde: turvapalvelussa huolehditaan turvallisuuden ylläpitämisestä ja asentamisesta

Moniulotteinen käsitejärjestelmä (puudiagrammin paksunnettu viiva)

- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- yhden jaotteluperusteen mukaiset eli yhteen ulottuvuuteen kuuluvat (kaaviossa tietyn paksunnetun viivan alla olevat) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi (esimerkiksi turvalaite ei voi olla samaan aikaan *hälyttävä turvalaite* ja ei-hälyttävä turvalaite)
- useasta eri ulottuvuudesta poimittuja alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi (esimerkiksi paikannettava turvalaite voi olla hälyttävä turvalaite)
- jaotteluperuste on merkitty paksunnetun viivan viereen (esimerkiksi hälyttämisen ja varoittamisen mukaan)

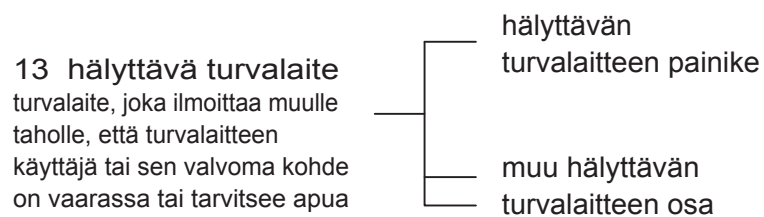
Katkoviivat

- katkoviivoilla merkitään käsitesuhteet, jotka eivät käy ilmi määritelmien sanamuodoista (esimerkiksi käsitekaaviossa 7 käsitteiden lääkkeiden oton apuväline ja *lääkemuistutin* välinen hierarkkinen suhde on merkitty katkoviivalla, koska lääkemustuttimen määritelmässä ei viitata yläkäsitteeseen lääkkeiden oton apuväline)
- katkoviivoilla kuvatut käsitesuhteet täydentävät määritelmiä ja tukevat käsitteiden ymmärtämistä
- katkoviivalla voidaan merkitä niin hierarkkinen suhde, koostumussuhde kuin funktiosuhdekin

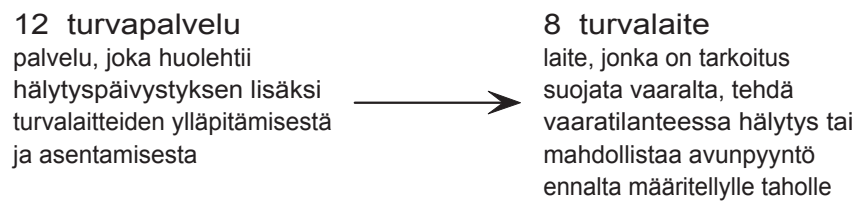
HIERARKKINEN SUHDE

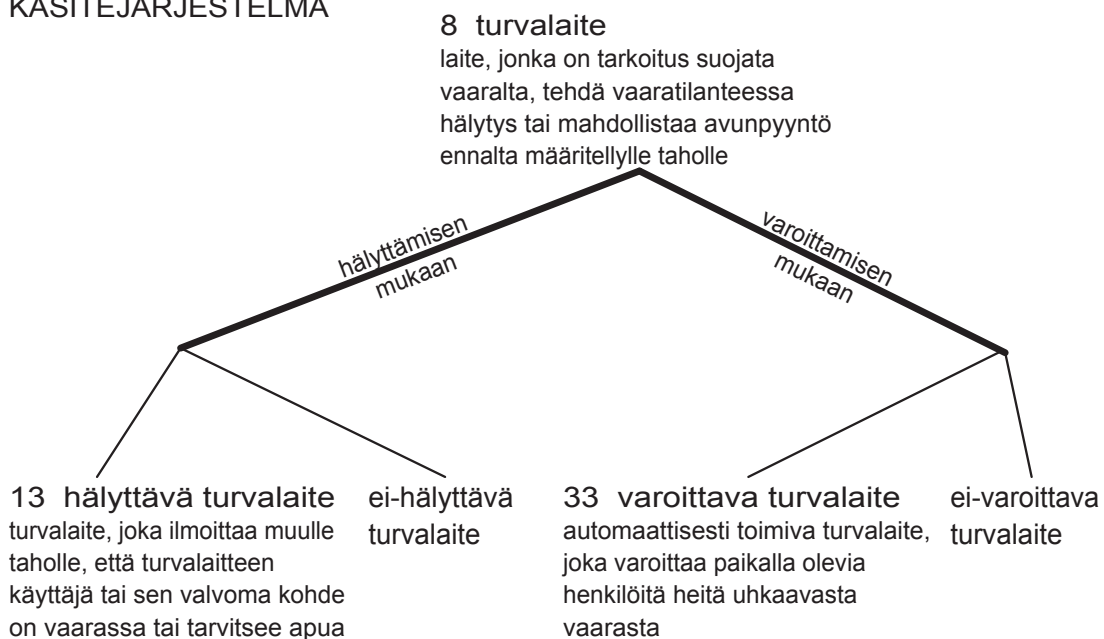
KOOSTUMUSSUHDE

FUNKTIOSUHDE

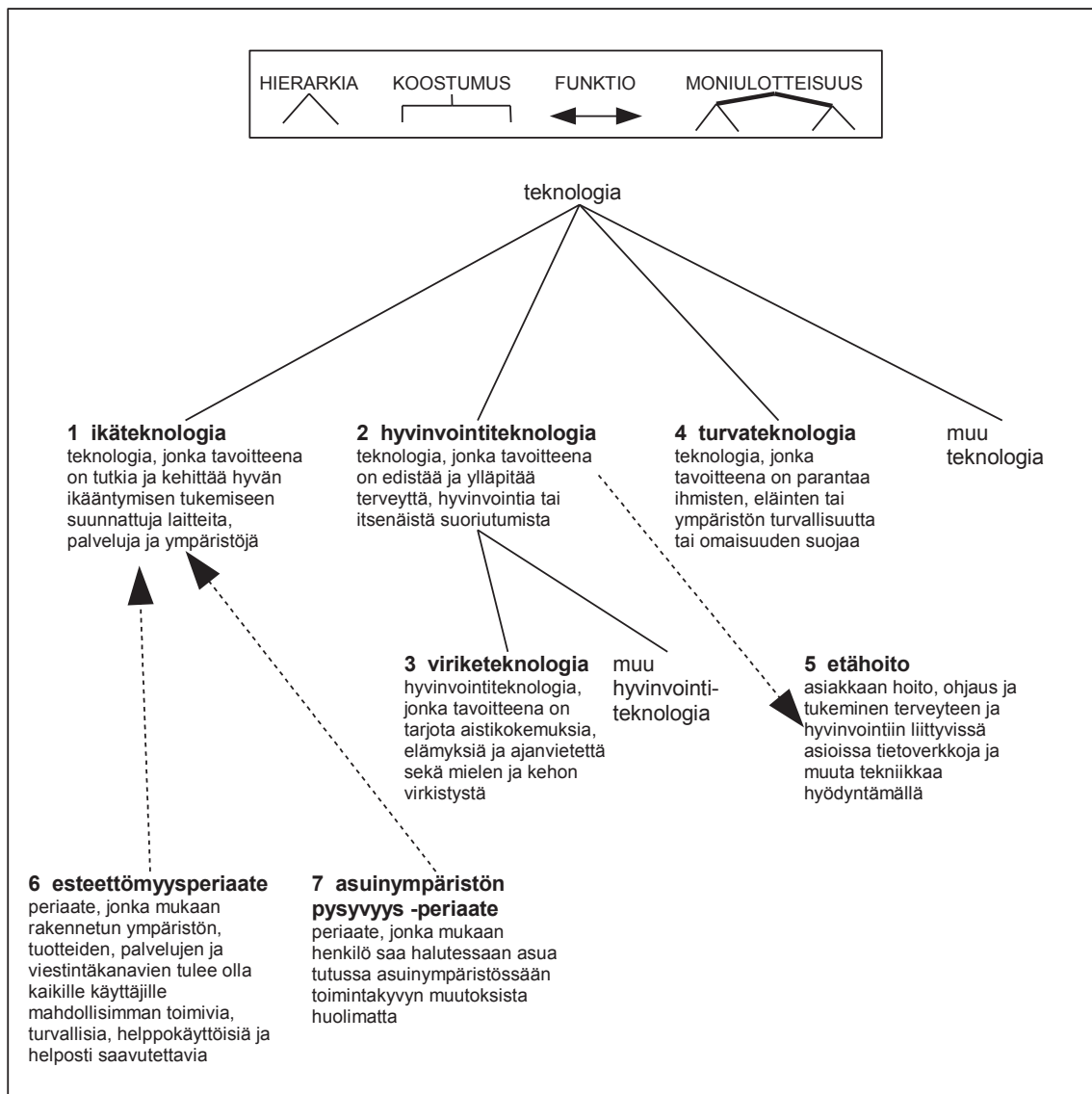

MONIULOTTEINEN KÄSITEJÄRJESTELMÄ

1

Ikäteknologiaan liittyviä yleisiä käsitteitä

Käsitekaavio 1. Ikäteknologiaan liittyviä käsitteitä.

1

ikäteknologia; geroteknologia; geronteknologia

määritelmä

teknologia, jonka tavoitteena on tutkia ja kehittää hyvän ikääntymisen tukemiseen suunnattuja laitteita, palveluja ja ympäristöjä

huomautus

Ikätekniologialla pyritään ehkäisemään ikääntymisestä johtuvaa toimintakyvyn heikkenemistä ja tukemaan ikääntyvää henkilöä, hänen läheisiään sekä hoito-henkilökuntaa, kun ikääntyvän itsenäisen suoriutuminen vaikeutuu aistien, muistin, hienomotoriikan, lihaskunnan ja liikuntakyvyn heikkenemisen myötä. Ikätekniologialla voidaan tukea ikääntyvien henkilöiden kotona asumista ja hyvää arkea. Ikätekniologian kehittämisen perustana tulee olla käyttäjien tarpeet, ja sen tulee noudattaa *esteettömyysperiaatetta*.

Geroteknologia tulee sanoista gerontologia, tieteellinen vanhuuden tutkimus, ja teknologia, tekniikan ja tuotteiden tutkimus ja kehittäminen.

Lääketieteen sanastolautakunta ei suosita muotoa geronteknologia, sillä se on kielipolisesti virheellisesti muodostettu.

Gero(n)teknologiaa käytetään myös rajatummassa merkityksessä tarkoittamaan alan tieteellistä tutkimusta.

2

hyvinvointiteknologia

määritelmä

teknologia, jonka tavoitteena on edistää ja ylläpitää terveyttä, hyvinvointia tai itse-näistä suoriutumista

huomautus

Hyvinvointiteknologian laitteita ovat esimerkiksi askelmittarit, sykemittarit, unenlaatua mittaavat anturit ja hierovat tuolit. Myös sosiaalista vuorovaikutusta helpottavat laitteet ja palvelut, kuten *videopuhelin* ja *palvelu-tv*, ovat hyvinvointi-teknologiaa.

3

viriketeknologia

määritelmä

hyvinvointitekhnologia, jonka tavoitteena on tarjota aistikokemuksia, elämyksiä ja ajanvietettä sekä mielen ja kehon virkistystä

huomautus

Viriketeknologian laitteita ovat esimerkiksi musiikinkuuntelulaitteet, *videopelit* ja *äänikirjat*. Viriketeknologian palvelut voivat olla vuorovaikutteisia, kuten *palvelu-tv:n* välityksellä lähetetyt liikunta- tai toimintahetket. Viriketeknologialla pyritään kompensoimaan erilaisten toiminnanvajavuuksien aiheuttamaa virikeympäristön köyhtymistä ja yksipuolistumista ja ehkäisemään virikeympäristön köyhyydestä tai vieraudesta aiheutuvia psyykkisiä ja kognitiivisia haittavaikutuksia, kuten käytös-oireita muistisairailla.

4

turvateknologia

määritelmä

teknologia, jonka tavoitteena on parantaa ihmisten, eläinten tai ympäristön turvallisuutta tai omaisuuden suojaa

huomautus

Ikäihmisille soveltuviaurvateknologian laitteita ovat esimerkiksi erilaiset avun saamiseen liittyvät *turvallaitteet*, kuten *turvapuhelin* ja *henkilöpaikannin*, sekä asumisen turvallisuutta parantavat laitteet, kuten *palovaroitin* ja *liesivahti*.

Esimerkiksi *turvapalvelu* onurvateknologian palvelu.

5

etähoito; etähoiva

ei: e-hoito; e-hoiva; virtuaalihoito

määritelmä

asiakkaan hoito, ohjaus ja tukeminen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa tietoverkkoja ja muuta tekniikkaa hyödyntämällä

huomautus

Etähoidossa hoitaja ja asiakas eivät ole samassa tilassa, mutta saavat sovitulla tavalla puhe- ja kuvayhteyden toisiinsa. Etähoidossa voidaan tarkkailla terveyden-tilaa kytkemällä etähoitojärjestelmään erilaisia mittareita, kuten vaaka, veren-sokeri- tai verenpainemittari, joiden keräämät tiedot välittyvät järjestelmän kautta hoitohenkilöstölle.

Etähoidosta sovitaan aina asiakkaan kanssa erikseen.

Etäterveydenhuolto on etähoitoa laajempi käsite ja sisältää etähoidon lisäksi kaikenlaisen sellaisen terveyspalvelujen tuottamisen ja terveyteen liittyvän tiedon välittämisen, esimerkiksi asiantuntijoiden konsultoinnin ja lääketieteellisen koulutuksen, mikä tapahtuu etäyhteyden kautta.

6

esteettömyysperiaate

määritelmä

periaate, jonka mukaan rakennetun ympäristön, tuotteiden, palvelujen ja viestintäkanavien tulee olla kaikille käyttäjille mahdollisimman toimivia, turvallisia, helppokäyttöisiä ja helposti saavutettavia

huomautus

Esteettömyysperiaatteella pyritään mahdollistamaan kaikkien kansalaisten hyvä arki ja sujuva osallistuminen työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin, opiskeluun ja itseään koskevaan päätöksentekoon.

Ikätekniologia auttaa osaltaan esteettömyysperiaatteen toteuttamisessa.

asuinympäristön pysyvyys -periaate

määritelmä

periaate, jonka mukaan henkilö saa halutessaan asua tutussa asuinympäristössään toimintakyvyn muutoksista huolimatta

huomautus

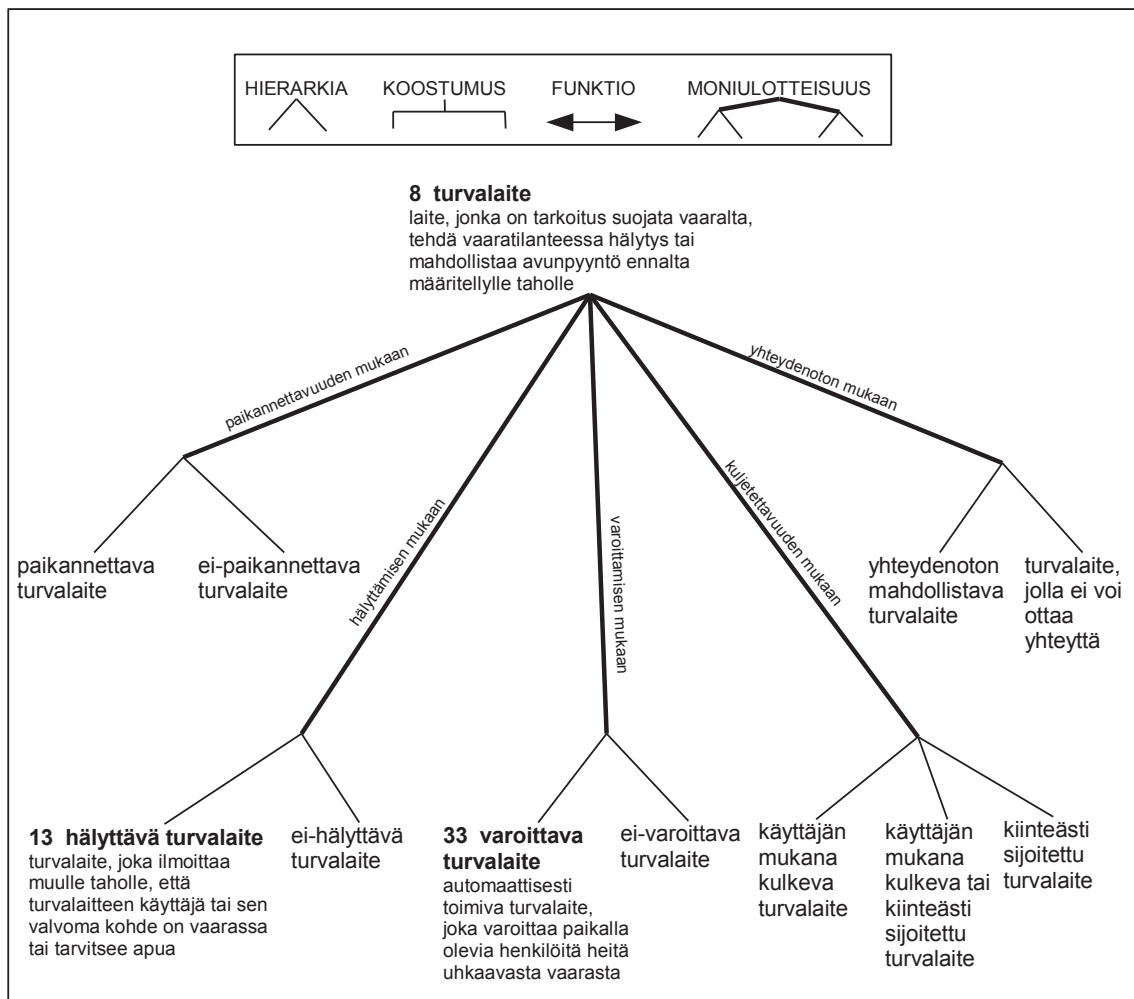
Asuinympäristön pysyvyys -periaatteen noudattaminen edellyttää tarvittavien tukipalvelujen tarjoamista asukkaan kotiin. Henkilö voi myös muuttaa toimintakykyään paremmin vastaavaan huoneistoon tutussa asuinympäristössään, kun asuinympäristön toteutuksessa on huomioitu muuttuvat asumistarpeet.

Asuinympäristön pysyvyys -periaatetta voidaan toteuttaa muun muassa *ikäteknologian* avulla.

Englanniksi asuinympäristön pysyvyys -periaatetta kutsutaan termeillä aging-in-place ja ageing-in-place ja ruotsiksi termillä kvarboendepincip.

2

Turvateknologian käsitteitä ja laitteita

Käsitekaavio 2. Turvalaitteiden yleisjako.

8

turvalaite

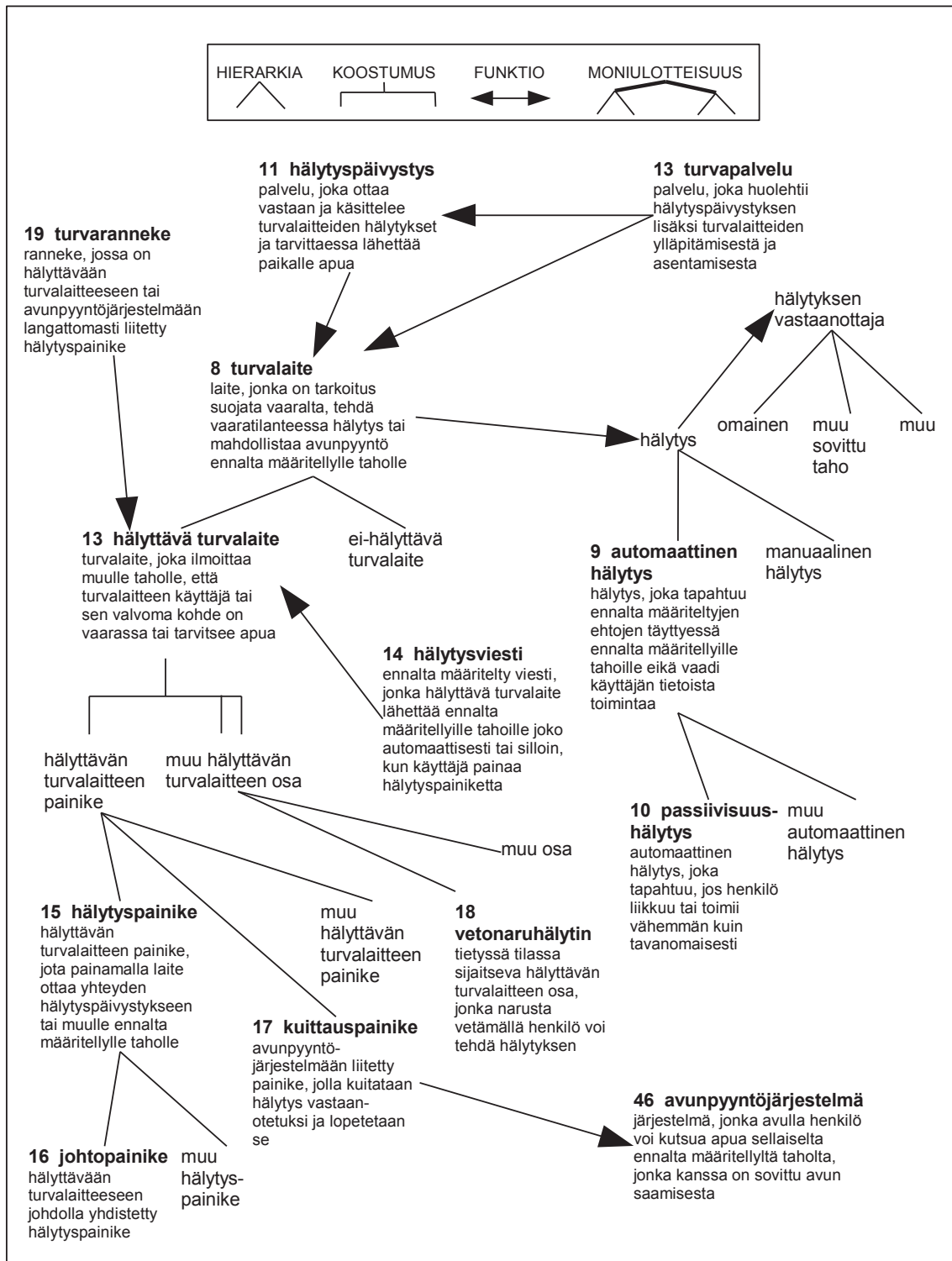
määritelmä

laite, jonka on tarkoitus suojata vaaralta, tehdä vaaratilanteessa hälytys tai mahdollistaa avunpyyntö ennalta määritellylle taholle

huomautus

Osa turvalaitteista tekee *automaattisia hälytyksiä* ennalta määriteltujen ehtojen mukaan ja osassa käyttäjä voi tehdä hälytyksen itse. Joissakin sekä automaattinen että manuaalinen hälytys ovat mahdollisia. Erilaisiin tarpeisiin voidaan turvalaitteista muodostaa erilaisia kokonaisuuksia, kuten *avunpyyntöjärjestelmä*.

2.1 Turvalaitteiden hälytyksiin liittyviä käsitteitä

Käsitekaavio 3. Turvalaitteiden hälytyksiin liittyviä käsitteitä.

9

automaattinen hälytys

määritelmä

hälytys, joka tapahtuu ennalta määriteltujen ehtojen täytyessä ennalta määritellyille tahoille eikä vaadi käyttäjän tietoista toimintaa

huomautus

Automaattinen hälytys perustuu esimerkiksi antureihin, *liiketunnistimiin* tai sijaintitietoihin. Ennalta määriteltä taho voi olla esimerkiksi *hälytyspäivystys* tai omainen. Käyttäjän ei tarvitse painaa *hälytyspainiketta*. Esimerkiksi *paloilmoitin*, *henkilöpaikannin*, *vuodehälytin* tai *ovihälytin* voi hälyttää automaattisesti.

10

passiivisuushälytys

määritelmä

automaattinen hälytys, joka tapahtuu, jos henkilö liikkuu tai toimii vähemmän kuin tavanomaisesti

huomautus

Passiivisuushälytys voi tapahtua esimerkiksi silloin, jos henkilö ei liiku lainkaan ennalta määritellyn ajan kuluessa tai liikkuu vähemmän kuin yleensä samaan vuorokaudenaikaan. Hälytys voidaan kytkeä toimimaan myös silloin jos esimerkiksi jääkaapin, kylpyhuoneen tai asunnon ovea ei avata lainkaan tietyn ajanjakson aikana.

Passiivisuushälytys voidaan toteuttaa esimerkiksi rannekkeen, *ovihälyttimen*, *vuodehälyttimen* tai tilaa valvovan *liiketunnistimen* avulla.

11

hälytyspäivystys

mieluummin kuin: turvapäivystys; palvelukeskus; valvomo; hälytyskeskus
ei: hätäkeskus

määritelmä

palvelu, joka ottaa vastaan ja käsittelee *turvallitteiden* hälytykset ja tarvittaessa lähettää paikalle apua

huomautus

Hälytyspäivystys ottaa vastaan *automaattiset* ja käyttäjien tekemät hälytykset, jotka kirjautuvat muistiin. Päivystyksessä analysoidaan hälytyksen syy. Hälytyspäivystys toimii joka päivä kaikkina vuorokauden aikoina.

12

turvapalvelu

määritelmä

palvelu, joka huolehtii *hälytyspäivystyksen* lisäksi *turvalaitteiden* ylläpitämisestä ja asentamisesta

13

hälyttävä turvalaite

määritelmä

turvalaite, joka ilmoittaa muulle taholle, että turvalaitteen käyttäjä tai sen valvoma kohde on vaarassa tai tarvitsee apua

huomautus

Hälyttävät turvalaitteet voivat toimia joko manuaalisesti tai automaattisesti.

Jotkin hälyttävät turvalaitteet hälyttävät samassa tilassa aistein havaittavalla signaalilla, esimerkiksi ääni- tai valomerkillä, jotkin lähettävät *hälytysviestin* ennalta määritellylle taholle, esimerkiksi omaisen matkapuhelimeen tai *hälytyspäivystykseen*. Hälyttävän turvalaitteen hälytys on tarkoitettu jollekin muulle taholle kuin sille, joka itse tekee tai aiheuttaa toiminnallaan hälytyksen.

Vrt. *varoittava turvalaite*.

Useat hälyttimet ovat hälyttäviä turvalaitteita.

14

hälytysviesti

määritelmä

ennalta määritelty viesti, jonka *hälyttävä turvalaite* lähettää ennalta määritellyille tahoille joko automaattisesti tai silloin, kun käyttäjä painaa *hälytyspainiketta*

huomautus

Hälytysviesti voi olla esimerkiksi teksti, ääniviesti tai kuva. Viesti voi kertoa esimerkiksi hälyttävän turvalaitteen sijaintitiedot tai hälytyksen syyn.

15

hälytyspainike; turvapainike; kutsupainike

mieluummin kuin: hälytysnappi; hätäpainike;
SOS-näppäin; SOS-nappi; painikehälytin; paniikkipainike

määritelmä

hälyttävän turvalaitteen painike, jota painamalla laite ottaa yhteyden *hälytyspäivystykseen* tai muulle ennalta määritellylle taholle

huomautus

Hälytyspainike voi olla kiinteä osa turvalaitetta, kuten matkapuhelimessa tai perinteisen *turvapuhelimen* keskusyksikössä, tai se voidaan liittää turvalaitteeseen kiinteästi tai langattomasti. Erillinen hälytyspainike voi olla esimerkiksi rannekkeessa, kaulanauhassa tai vyöllä, tai se voi olla kiinteästi seinään kiinnitetty.

Turvapuhelimen hälytyspainiketta painamalla saa puheyhteyden ennalta määritellyyn tahoon.

Henkilöpaikannin lähettää hälytyspainiketta painettaessa hälytysviestin sijaintitietoineen ennalta määritellylle taholle. Joissakin henkilöpaikantimissa aukeaa lisäksi puheyhteys.

Matkapuhelimen paikannusohjelman avulla jokin puhelimen painikkeista tai kuvakkeista voi toimia hälytyspainikkeena.

15 Turvalaitteen hälytyspainikkeella voi kutsua apua tarvittaessa. Kuva: Ascom Miratel Oy

16

johtopainike

mieluummin kuin: päärynäpainike

määritelmä

hälyttävään turvalaitteeseen johdolla yhdistetty hälytyspainike

huomautus

Johtopainike sijoitetaan usein esimerkiksi sängyn viereen.

17

kuittauspainike

mieluummin kuin: lopetuspainike; palautuspainike

määritelmä

avunpyyntöjärjestelmään liitetty painike, jolla kuitataan hälytys vastaanotetuksi ja lopetetaan se

huomautus

Kuittauspainike-termiä suositellaan siksi, että hälytys ei ainoastaan lopu, vaan myös kirjautuu jollain tavalla vastaanotetuksi ja hoidetuksi. Tästä syystä lopetuspainiketta ei suositella käytettäväksi. Myöskään palautuspainiketta ei suositella, koska hälytystä ei palauteta minnekään.

18

vetonaruhälytin

määritelmä

tietyssä tilassa sijaitseva *hälyttävän turvalaitteen* osa, jonka narusta vetämällä henkilö voi tehdä hälytyksen

huomautus

Vetonaruhälytintä käytetään usein wc-tiloissa ja kylpyhuoneissa.

19 Turvarannekkeella voi hälyttää apua tarvittaessa. Kuva: KÄKÄTE-projekti

19

turvaranneke; rannehälytin

määritelmä

ranneke, jossa on *hälyttävään turvalaitteeseen* tai *avunpyyntöjärjestelmään* langattomasti liitetty *hälytyspainike*

huomautus

Turvarannekkeen hälytyspainikkeen voi irrottaa ja kiinnittää myös kaulanauhaan tai vyöhön.

Jotkin turvarannekkeet voidaan lukita niin, ettei käyttäjä saa otettua niitä itse pois.

20

turvahälytin (1); päällekkarkaushälytin

mieluummin kuin: paniikkihälytin

määritelmä

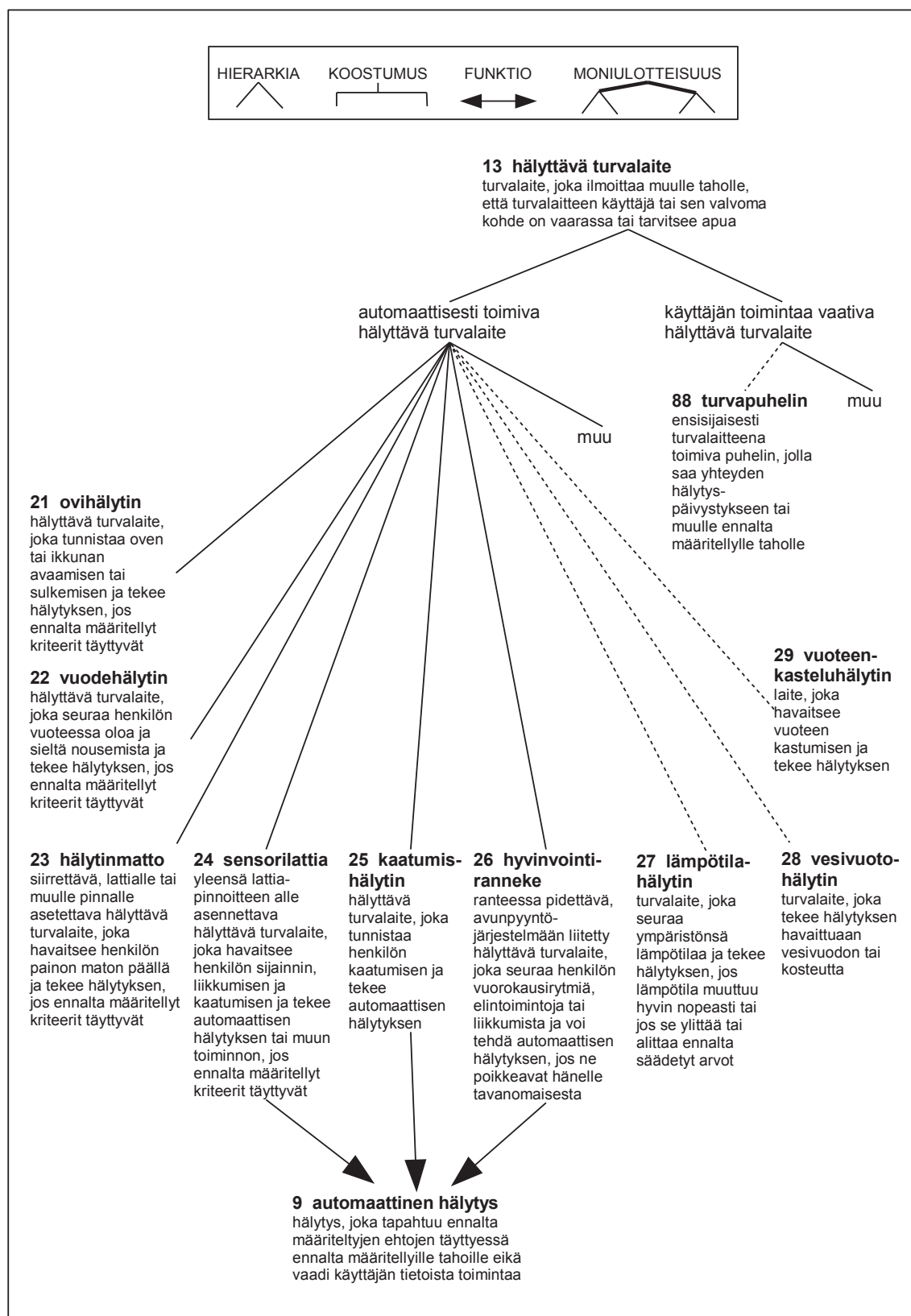
mukana kuljetettava laite, jonka voimakkaan hälytysäänen käyttäjä voi laukaista tarvittaessa lähiympäristössään olevien huomion herättämiseksi

huomautus

Turvahälytintä voi pitää mukana esimerkiksi ryöstön, päällekkarkauksen tai muun uhkaavan tilanteen varalta.

Turvahälytin ainoastaan pitää ääntä, ei tee *automaattista hälytystä* eikä välitä hälytystä eteenpäin.

2.2 Hälyttäviä turvalaitteita

Käsitekaavio 4. Hälyttäviä turvalaitteita.

21

ovihälytin; ovi- ja ikkunahälytin

ei: ovi-ilmaisin; ovikytkin

määritelmä

hälyttävä turvalaite, joka tunnistaa oven tai ikkunan avaamisen tai sulkemisen ja tekee hälytyksen, jos ennalta määritellyt kriteerit täyttyvät

huomautus

Jotkin ovihälyttimet voidaan ajastaa toimimaan vain tiettyinä vuorokauden aikoina, esimerkiksi vain yöllä. Jotkin laitteet voidaan ohjelmoida hälyttämään vasta, jos henkilö ei palaa takaisin määritellyn ajan kuluessa.

22

vuodehälytin; sänkyhälytin

mieluummin kuin: vuodetunnistin; vuodeturva

määritelmä

hälyttävä turvalaite, joka seuraa henkilön vuoteessa oloa ja sieltä nousemista ja tekee hälytyksen, jos ennalta määritellyt kriteerit täyttyvät

huomautus

Vuodehälytin voidaan sijoittaa esimerkiksi patjan alle.

Hälytys tapahtuu esimerkiksi, jos henkilö lähtee vuoteesta tai jos hän ei ole palannut vuoteeseen määritellyn ajan kuluessa.

Jotkin vuodehälyttimet rekisteröivät myös elintoimintoja, unen laatua tai henkilön liikkeitä. Ne voivat myös tunnistaa sairaskohtauksen.

23

hälytinmatto

mieluummin kuin: turvamatto; tunnistinmatto; mattohälytin

määritelmä

siirrettävä, lattialle tai muulle pinnalle asetettava *hälyttävä turvalaite*, joka havaitsee henkilön painon maton päällä ja tekee hälytyksen, jos ennalta määritellyt kriteerit täyttyvät

huomautus

Hälytinmatto voidaan asettaa esimerkiksi oven eteen, vuoteen vierelle tai tuolille. Jotkin hälytinmatot voidaan ohjelmoida hälyttämään vasta, jos henkilö ei palaa takaisin ennalta määritellyn ajan kuluessa.

24

sensorilattia; tunnistinlattia

mieluummin kuin: lattiahälytin; älylattia
ei: turvalattia

määritelmä

yleensä lattiapinnoitteen alle asennettava *hälyttävä turvalaite*, joka havaitsee henkilön sijainnin, liikkumisen ja kaatumisen ja tekee *automaattisen hälytyksen* tai muun toiminnon, jos ennalta määritellyt kriteerit täyttyvät

huomautus

Sensorilattian avulla voidaan kerätä tietoa esimerkiksi siitä, miten henkilö on liikkunut, tai sytyttää valot tilaan, jossa henkilö liikkuu.

Nimitystä turvalattia käytetään märkänäkin luistamattomista lattiamateriaaleista, joihin ei liity hälytystä.

25

kaatumishälytin

mieluummin kuin: kaatumisilmaisín; kaatumistunnistin
ei: kaatumisanturi

määritelmä

hälyttävä turvalaite, joka tunnistaa henkilön kaatumisen ja tekee automaattisen hälytyksen

huomautus

Kaatumishälytin voi olla esimerkiksi *turvarannekkeen, henkilöpaikantimen, puhelimen tai hälytyspainikkeella* varustetun *turvapuhelimen* osa tai se voi olla erillinen laite, joka kiinnitetään esimerkiksi vyöhön. Kaatumishälyttimen toiminta voi myös perustua tilassa oleviin *liiketunnistimiin*. Jotkin laitteet voidaan ohjelmoida niin, että ne hälyttävät vasta sitten, jos henkilö ei ole tietyn ajan kuluttua kaatumisestaan noussut ylös.

26

hyvinvointiranneke

määritelmä

ranteessa pidettävä, *avunpyyntöjärjestelmään* liitetty *hälyttävä turvalaite*, joka seuraa henkilön vuorokausirytmää, elintoimintoja tai liikkumista ja voi tehdä *automaattisen hälytyksen*, jos ne poikkeavat hänelle tavanomaisesta

huomautus

Hyvinvointirannekkeessa on usein *hälytyspainike*, jolla voi tehdä manuaalisen hälytyksen.

Hyvinvointirannekkeella (käytetään myös nimitystä aktiivisuusranneke) voidaan tarkoittaa myös muita laitteita, esimerkiksi urheilijoiden käyttämiä rannekeita, jotka seuraavat esimerkiksi nopeutta, askelmäärää tai kuljettua matkaa. Näissä rannekeissa ei ole hälytystoimintoa.

27

lämpötilahälytin

mieluummin kuin: lämpötilailmaisin

määritelmä

turvalaite, joka seuraa ympäristönsä lämpötilaa ja tekee hälytyksen, jos lämpötila muuttuu hyvin nopeasti tai jos se ylittää tai alittaa ennalta säädetyt arvot

huomautus

Lämpötilahälytin voi olla hyödyllinen esimerkiksi silloin, jos puulämmitteistä taloa unohdetaan lämmittää ja huoneiden lämpötila laskee.

Lämpötilahälytin voi tehdä hälytyksen muulle taholle, mutta myös vain hälyttää siinä tilassa, jossa se sijaitsee.

Lämpötilahälytin ei korvaa palovaroitinta.

28

vesivuotohälytin; kosteushälytin

mieluummin kuin: kosteusilmaisin; vesivahti; vuotovahti

määritelmä

turvalaite, joka tekee hälytyksen havaittuaan vesivuodon tai kosteutta

huomautus

Vesivuotohälytintä käytetään esimerkiksi keittiö- ja kodinhoitotiloissa ilmoittamaan, että vesi vuotaa lattialle pesukoneesta.

Vesivuotohälytin yleensä hälyttää siinä tilassa, jossa se sijaitsee, mutta se voi myös tehdä hälytyksen muulle taholle.

29

vuoteenkasteluhälytin; inkontinenssihälytin

mieluummin kuin: vuoteenkasteluilmaisin; inkontinenssi-ilmaisin;
inkontinenssitunnistin

määritelmä

laite, joka havaitsee vuoteen kastumisen ja tekee hälytyksen

huomautus

Jotkin vuoteenkasteluhälyttimet tekevät *automaattisen hälytyksen*, jotkin hälyttävät samassa tilassa aistein havaittavalla signaalilla, esimerkiksi äänimerkillä, jotkin tekevät hälytyksen muulle taholle.

Lääketieteessä inkontinenssi tarkoittaa sekä virtsan- että ulosteenpidätyskyvyttömyyttä.

30

liiketunnistin (1)

mieluummin kuin: liikkeentunnistin

määritelmä

laite, joka tunnistaa liikkeen

huomautus

Liiketunnistimen voi liittää muihin laitteisiin, joiden avulla voi esimerkiksi ohjelmoida valot syttymään tai ovet aukeamaan automaattisesti, kun henkilö lähestyy ovia tai tulee huoneeseen.

Liiketunnistin ei lähetä tietoa eteenpäin, vrt. *liikeilmaisin*.

31

liikeilmaisain

ei: liiketunnistin (2)

määritelmä

ilmaisain, joka tunnistaa liikkeen ja lähettää tiedon havainnosta eteenpäin ennalta määritellylle taholle

huomautus

Muihin laitteisiin kytketyt liikeilmaisimet voivat ilmoittaa esimerkiksi sen, että joku nousee vuoteesta tai menee kylpyhuoneeseen. Liikeilmaisimet voidaan yleensä säätää toimimaan niin, että ne tunnistavat henkilön liikkumisen tilassa eivätkä reagoi esimerkiksi kotieläinten liikkumiseen.

Vrt. *liiketunnistin (1)*.

32

läsnäolotunnistin

määritelmä

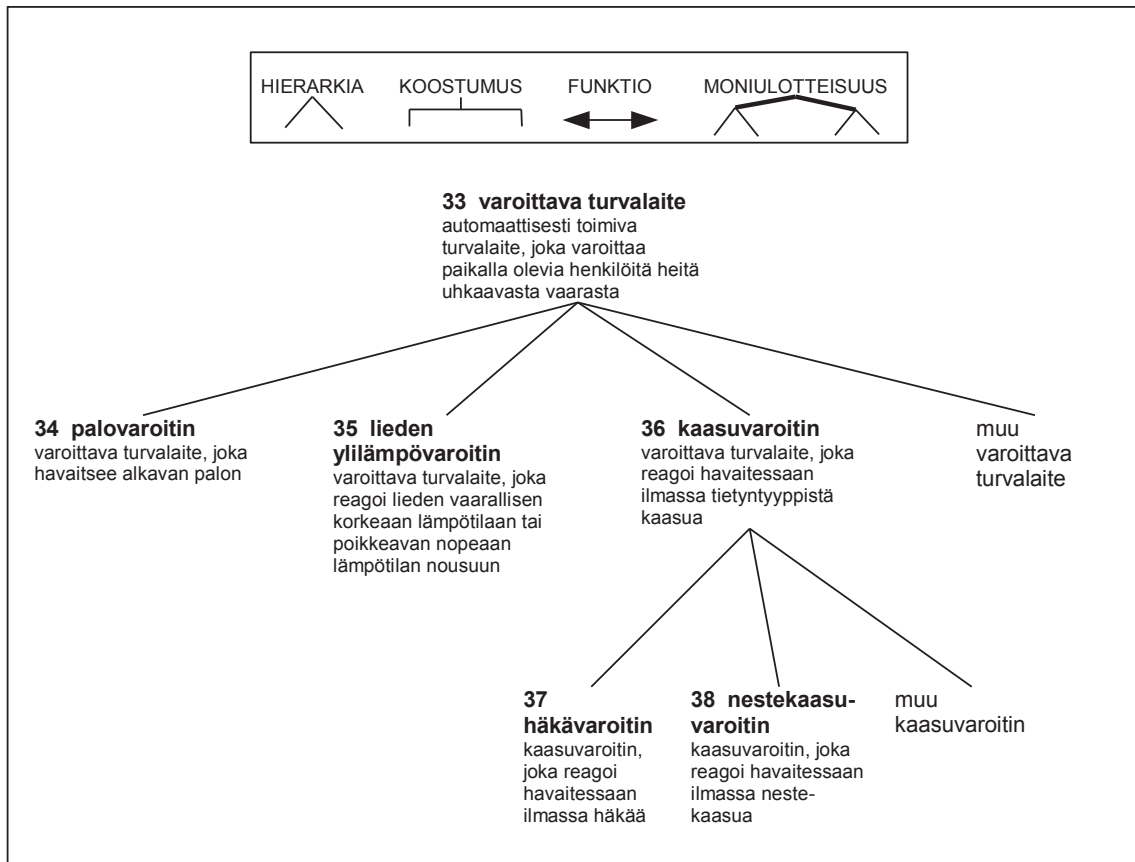
laite, joka tunnistaa henkilön läsnäolon

huomautus

Läsnäolotunnistimen voi liittää muihin laitteisiin, joiden avulla voidaan säädellä esimerkiksi valaistusta.

Läsnäolotunnistin voi tunnistaa henkilön läsnäolon esimerkiksi liikkeen tai lämmön perusteella. Läsnäolotunnistin reagoi herkemmin liikkeeseen kuin *liiketunnistin (1)*, joten se soveltuu hyvin esimerkiksi WC-tiloihin.

2.3 Varoittavia turvalaitteita

Käsitekaavio 5. Varoittavia turvalaitteita.

33 varoittava turvalaite

määritelmä

automaattisesti toimiva *turvalaite*, joka varoittaa paikalla olevia henkilöitä heitä uhkaavasta vaarasta

huomautus

Varoittavat turvalaitteet varoittavat samassa tilassa aistein havaittavalla signaalilla, kuten äänellä, valolla tai värinällä.

Varoittava turvalaite ei ilmoita muille tahoille, että joku on vaarassa. Se ei esimerkiksi lähetä *hälytysviestejä* omaisille tai tee hälytystä *hälytyspäivystykseen*. Vrt. *hälyttävä turvalaite*.

palovaroitin

määritelmä

varoittava turvalaite, joka havaitsee alkavan palon

huomautus

Palovaroitin on pakollinen asunnoissa sekä hoitolaitoksissa ja majoitusliikkeissä.

Palovaroitin voidaan haluttaessa varustaa tärinä- ja valolaitteella sekä lisäsummerilla, jonka äänenkorkeus on muutettavissa.

Palovaroitin voi toimia paristolla tai verkkovirralla. Sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet voivat kytkeä varoittimen toiminta-alueelta sähköt pois, kun ne havaitsevat alkavan palon.

Palovaroittimia on mahdollista kytkeä sarjaan, jolloin yhden varoittaessa muutkin varoittavat.

Palovaroitin voi olla optinen, ionisoiva tai lämpöön reagoiva. Erityyppiset palovaroittimet sopivat erilaisiin tiloihin. Esimerkiksi optinen palovaroitin sopii keittiöön, koska se ei reagoi niin herkästi ruoankäryyn.

lieden yllämpövaroitin

mieluummin kuin: liesipalovaroitin;
liesivaroitin (1)

määritelmä

varoittava turvalaite, joka reagoi lieden vaarallisen korkeaan lämpötilaan tai poikkeavan nopeaan lämpötilan nousuun

huomautus

Lieden yllämpövaroitin asennetaan lieden yläpuolelle tai lieden takana olevaan seinään.

Lieden yllämpövaroitin ainoastaan varoittaa paikalla olevia henkilöitä. Se ei katkaise lieden sähkövirtaa tai sammuta paloa, vrt. *liesivahti*.

35 Lieden yllämpövaroitin hälyttää, jos esimerkiksi tyhjä kattila kuumenee liedellä. Kuva: KÄKÄTE-projekti

36

kaasuvaroitin

määritelmä

varoittava turvalaite, joka reagoi havaitessaan ilmassa tiettyntyyppistä kaasua

huomautus

Kaasuvaroitin voi olla kiinteästi tiettyyn tilaan asennettava tai henkilökohtainen, mukana kannettava laite.

37

häkävaroitin; hiilimonoksidivaroitin

mieluummin kuin: CO-varoitin

määritelmä

kaasuvaroitin, joka reagoi havaitessaan ilmassa häkää

huomautus

Häkää muodostuu epätäydellisen palamisen seurauksena esimerkiksi tulisijoissa ja kaasulämmityksessä. Myös auton pakokaasuissa on häkää.

Häkävaroitin tulisi sijoittaa samaan huoneeseen häkää mahdollisesti tuottavan laitteen kanssa.

Tavallinen *palovaroitin* ei reagoi häkään.

38

nestekaasuvaroitin

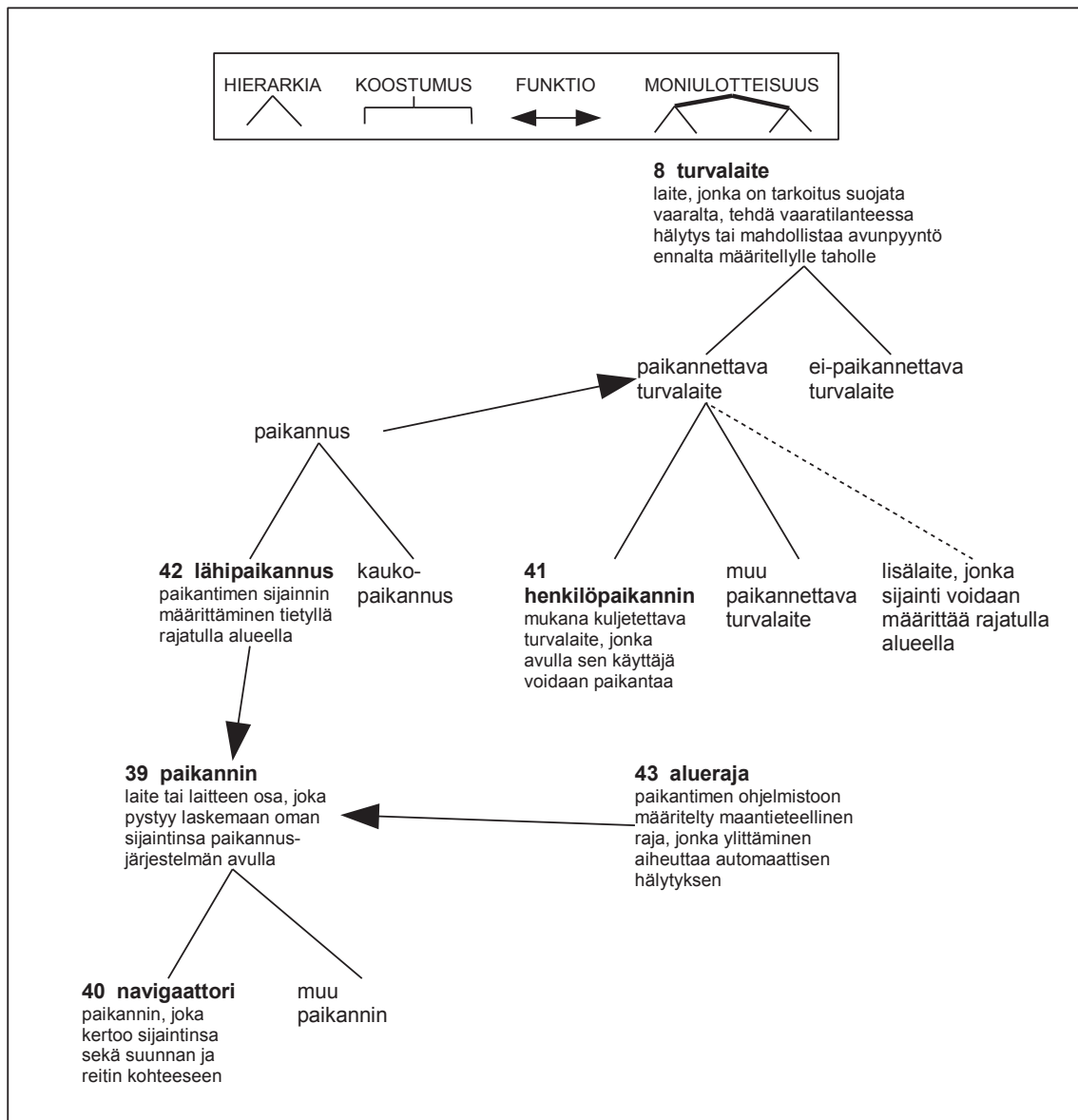
määritelmä

kaasuvaroitin, joka reagoi havaitessaan ilmassa nestekaasua

huomautus

Nestekaasuvaroitinta tarvitaan esimerkiksi matkailuautoissa, jos niiden liedet ja jääkaapit toimivat nestekaasulla.

2.4 Paikannukseen liittyviä käsitteitä

Käsitekaavio 6. Paikannukseen liittyviä käsitteitä.

39

paikannin; paikannuslaite

määritelmä

laite tai laitteen osa, joka pystyy laskemaan oman sijaintinsa paikannusjärjestelmän avulla

huomautus

Paikannin voi toimia esimerkiksi GPS:n, GSM:n tai avunpyyntöjärjestelmän tukiasemien avulla. Paikantimia ovat esimerkiksi navigaattori, *henkilöpaikannin* ja kuljetun reitin tallentava paikannin.

Kuva:
Twig Com Ltd.

Kuva: PPO-
Elektroniikka Oy

Kuva:
Oy Everon Ab

39 Paikantimia on monia erityyppisiä.

40

navigaattori; navigointilaite

määritelmä

paikannin, joka kertoo sijaintinsa sekä suunnan ja reitin kohteeseen

huomautus

Navigaattorissa on yleensä karttatoiminto. Myös muussa laitteessa, kuten matkapuhelimessa, voi olla navigointitoiminto.

40 Monet matkapuhelimet toimivat myös navigaattoreina. Kuva: KÄKÄTE-projekti

41

henkilöpaikannin; henkilöpaikannuslaite

määritelmä

mukana kuljetettava *turvalaite*, jonka avulla sen käyttäjä voidaan paikantaa

huomautus

Henkilöpaikantimen sijainti voidaan määrittää etäyhteyden kautta hälytys- tai avunpyyntötilanteissa tai sijaintia voidaan seurata jatkuvasti.

Henkilöpaikantimen sijaintia voi tarkkailla esimerkiksi internetin kautta tai tekstiviestien avulla.

Joissakin henkilöpaikantimissa on *hälytyspainike*, jota painamalla laite lähettää yksilöinti- ja sijaintitiedot sisältävän viestin ennalta määritellylle taholle. Joissakin laitteissa avautuu myös puheyhteys. Yleensä henkilöpaikantimiin voidaan määrittellä erilaisiin tilanteisiin liittyviä hälytyksiä, kuten hälytys liikkeellelähdestä, *aluerajojen* ylityksestä tai laitteen virran vähäisyydestä.

Jotkin matkapuhelimet voivat toimia henkilöpaikantimina, jos niihin on asennettu paikannusohjelma.

42

lähipaikannus

määritelmä

paikantimen sijainnin määrittäminen tietyllä rajatulla alueella

huomautus

Sijainnin määrittäminen perustuu alueella oleviin tukiasemiin ja muihin paikannusjärjestelmän ominaisuuksiin. Lähipaikannuksen avulla esimerkiksi *avunpyyntöjärjestelmä* voi kertoa, missä järjestelmään liitetty laite, kuten ranneke, on.

Alue voi olla esimerkiksi huone, osasto tai piha.

43

<paikannus>

alueraja

mieluummin kuin: virtuaaliaita; vyöhykeraja

ei: geo-aita; geo fence

määritelmä

paikantimen ohjelmistoon määritelty maantieteellinen raja, jonka ylittäminen aiheuttaa *automaattisen hälytyksen*

huomautus

Henkilöpaikantimen käyttäjälle voidaan määritellä esimerkiksi kodin ympäristöön turvallisesti havaittu alue, jonka sisäpuolella laite ei hälytä automaattisesti. Käyttäjä voi kuitenkin halutessaan tehdä hälytyksen aluerajojen sisälläkin painamalla *hälytyspainiketta*.

2.5 Palveluasumisessa hyödynnettäviä turvateknologian ratkaisuja

44

paloilmoitin; automaattinen paloilmoitin

mieluummin kuin: paloilmoituslaitteisto

määritelmä

laitteisto, joka antaa automaattisesti ja välittömästi ilmoituksen alkavasta palosta tai laitteiston toimintavalmiutta vaarantavista vioista sekä paikallisesti että hätäkeskukseen

huomautus

Paloilmoitin muodostuu ilmoitinkeskuksesta, teholähteestä, paloilmaisimista, paloilmoituspainikkeista, palohälyttimistä ja automaattisesta ilmoituksensiirtojärjestelmästä.

45

automaattinen sammutuslaitteisto

määritelmä

kiinteästi asennettu sammutuslaitteisto, joka havaitsee palon tai laitteiston vian, välittää automaattisesti tiedon edelleen ja aloittaa palon sammuttamisen

huomautus

Automaattinen sammutuslaitteisto on tyypillisesti sprinklerilaitteisto.

46

avunpyyntöjärjestelmä; palvelukutsujärjestelmä; kutsujärjestelmä; > avustajakutsujärjestelmä; > hoitajakutsujärjestelmä; > turvapuhelin- järjestelmä

mieluummin kuin: hätäkutsujärjestelmä

määritelmä

järjestelmä, jonka avulla henkilö voi kutsua apua sellaiselta ennalta määritellyltä taholta, jonka kanssa on sovittu avun saamisesta

huomautus

Avunpyyntöjärjestelmä koostuu *hälytyspainikkeista*, keskuslaitteista ja hälytyksen vastaanottimista.

Hälytys välitetään esimerkiksi henkilökunnalle, avustajalle, *hälytyspäivystykseen* tai muulle ennalta määritellylle taholle. Useimmissa järjestelmissä hälytyksen vastaanottaja näkee, kuka avunpyynnön on tehnyt tai missä osassa rakennusta tai mistä asunnosta avunpyyntö on lähetetty. Useissa järjestelmissä on myös puhe-yhteys.

Avustaja- ja hoitajakutsujärjestelmä viittaavat tietyntyyppisiin avunpyyntöjärjestelmiin, joissa kutsuun vastaa avustaja tai hoitaja. Jos avunpyyntöjärjestelmä on toteutettu *turvapuhelinten* avulla, sitä voidaan kutsua turvapuhelinjärjestelmäksi.

Avunpyyntöjärjestelmään voidaan liittää *automaattisia hälytyksiä* tekeviä *turvailaitteita*.

47

poistumisvalvonta

ei: kulunvalvonta; dementiaivalvonta

määritelmä

avunpyyntöjärjestelmään liitettävä toiminto, joka valvoo tai rajoittaa henkilöiden kulkemista tietyssä tilassa tai tietyllä alueella

huomautus

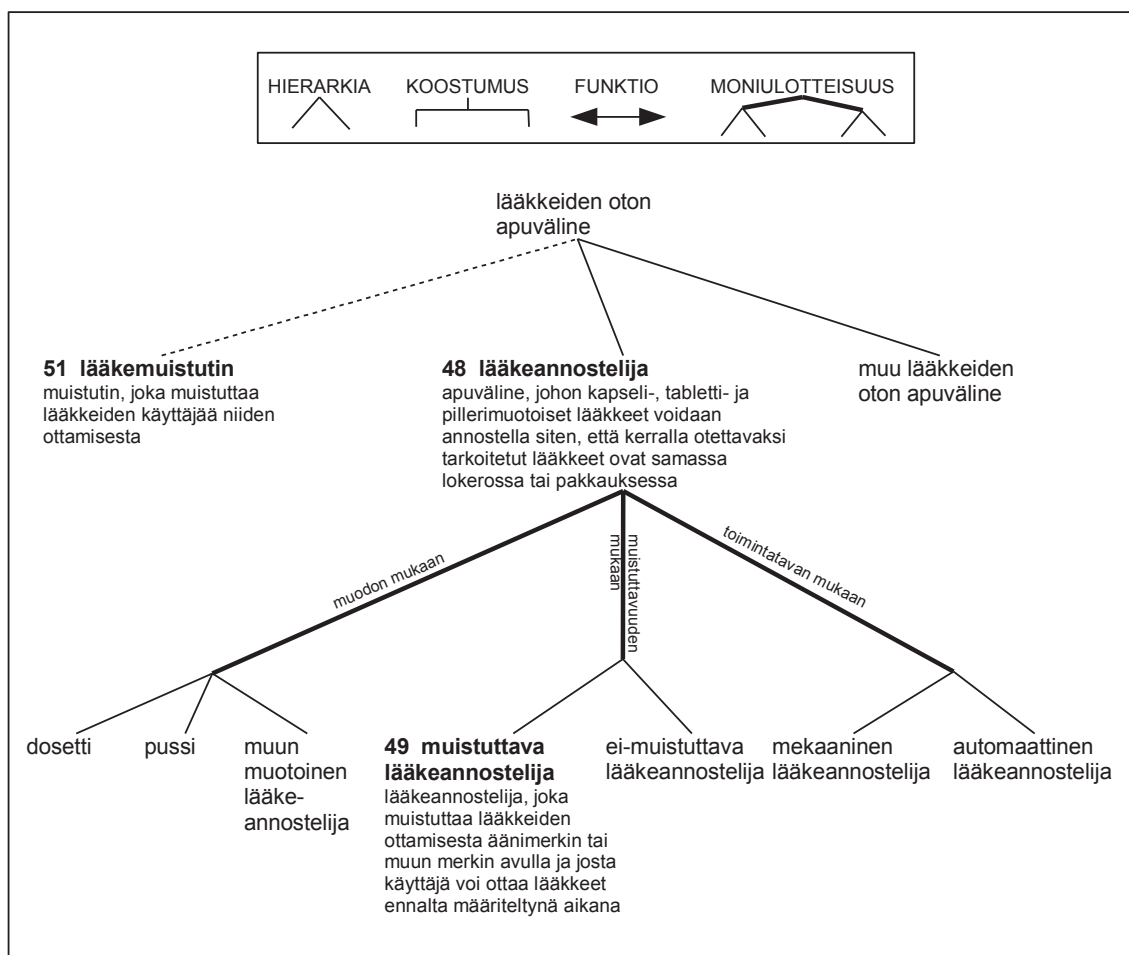
Poistumisvalvontaa käytetään esimerkiksi muistisairaiden henkilöiden asunnoissa.

Poistumisvalvonta voidaan toteuttaa paikannusjärjestelmien avulla tai *ovihälyttimillä*, jolloin puhutaan ovivalvonnasta.

3

Toimintakyvyn tukemiseen tarkoitettuja apuvälineitä, laitteita ja muita käsitteitä

3.1 Muistia tukevia apuvälineitä ja laitteita

Käsitekaavio 7. Lääkkeiden oton apuvälineitä.

48

lääkeannostelija

mieluummin kuin: lääkekiekko; dosetti

määritelmä

apuväline, johon kapseli-, tabletti- ja pillerimuotoiset lääkkeet voidaan annostella siten, että kerralla otettavaksi tarkoitetut lääkkeet ovat samassa lokerossa tai pakkauksessa

huomautus

Dosetti-sanaa käytetään lokeromaisesta lääkeannostelijasta.

49

muistuttava lääkeannostelija

mieluummin kuin: lääkekello; kellodosetti; muistuttava lääkeautomaatti;
muistuttava lääkekiekko; muistuttava dosetti

määritelmä

lääkeannostelija, joka muistuttaa lääkkeiden ottamisesta äänimerkin tai muun merkin avulla ja josta käyttäjä voi ottaa lääkkeet ennalta määriteltynä aikana

huomautus

Jotkin muistuttavat lääkeannostelijat antavat lääkkeet automaattisesti ulos laitteesta, toisissa laitteissa käyttäjän täytyy itse avata lokero, jossa lääkkeet ovat. Yleensä laitteeseen on määriteltä aika, jonka umpeuduttua lääkkeitä ei voi enää ottaa laitteesta.

Jotkin muistuttavat lääkeannostelijat voidaan liittää *turvapuhelimeen*, jolloin se voi ilmoittaa ennalta määritellylle taholle, jos lääkkeitä ei ole otettu annostelijasta. Joidenkin annostelijoiden keräämiä tietoja voi seurata internetin kautta.

Muistuttava lääkeannostelija on eri laite kuin *lääkemuistutin*.

49 Muistuttava lääkeannostelija.
Kuva: KÄKÄTE-projekti

50

muistutin

mieluummin kuin: muistuttaja

määritelmä

laite, joka muistuttaa ennalta määritellyistä asioista

huomautus

Muistutukset voivat olla ääni- tai valomerkkejä, värinäähälytyksiä, puhuttuja tai kirjoitettuja viestejä tai kuvakkeita.

Muistuttimet voivat toimia ajastimella tai reagoida henkilön toimintaan esimerkiksi *liiketunnistimen (1)* avulla.

Joskus muistuttimeksi kutsutaan myös muistutusohjelmaa.

51

lääkemuistutin

mieluummin kuin: lääkemuistuttaja

määritelmä

muistutin, joka muistuttaa lääkkeiden käyttäjää niiden ottamisesta

huomautus

Lääkemuistutin on eri laite kuin *muistuttava lääkeannostelija*.

52

vuorokaudenajannäyttö; päivä-yönäyttö

määritelmä

laite, joka kertoo, mikä vuorokaudenaika on meneillään

huomautus

Vuorokaudenajannäyttö voi olla hyödyllinen esimerkiksi muistisairaalle henkilölle, joka ei aina tiedä, onko yö vai päivä.

Vuorokaudenajannäyttö voi ilmoittaa vuorokaudenajan lisäksi muitakin tietoja, esimerkiksi kellonajan, viikonpäivän tai päivämäärän.

52 Vuorokaudenajannäyttö kertoo onko meneillään aamu, päivä, ilta vai yö. Kuva: Comp-Aid Oy

53

esineenpaikannin; tavarapaikannin

mieluummin kuin: tavaraetsin

määritelmä

laite tai laitekokonaisuus, joka auttaa kadonneen esineen paikantamisessa

huomautus

Kotikäyttöön tarkoitetut esineenpaikantimet toimivat vain lyhyillä etäisyyksillä (muutamia kymmeniä metrejä) ja yleensä vain sisätiloissa.

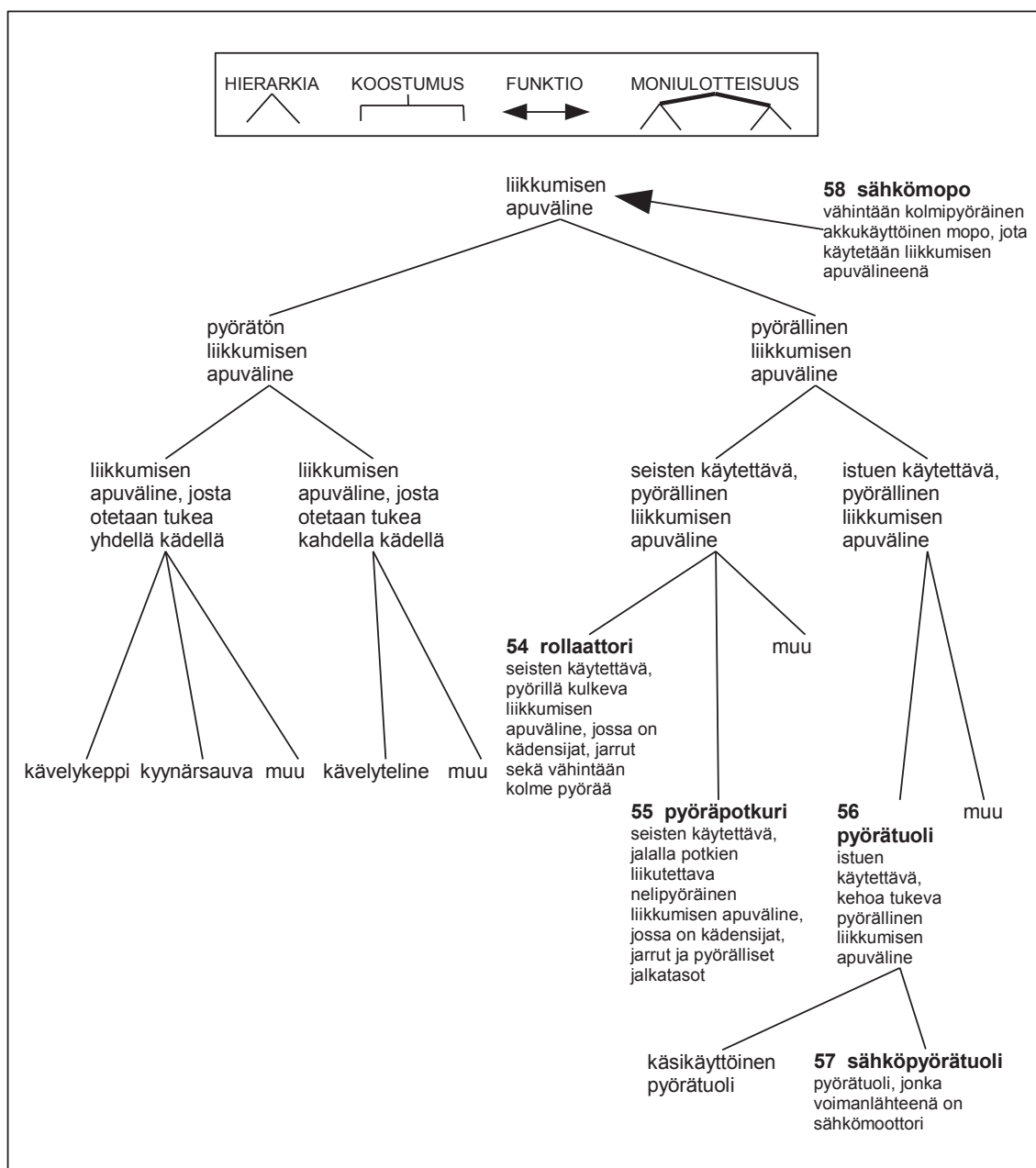
Esineenpaikantimet toimivat eri tavoin. Toisissa laitteissa painetaan nappia, jolloin etsittävään esineeseen kiinnitetty vastaanotin pitää ääntä ja se pystytään löytämään äänen perusteella. Toisissa on pelkästään vastaanotin, joka vastaa esimerkiksi vihellykseen äänimerkillä.

Esineenpaikanninta voi käyttää esimerkiksi avainten, lompakon tai puhelimen etsimiseen.

53 Esineenpaikannin voi helpottaa kadonneiden tavaroiden löytymisessä. Kuva: KÄKÄTE-projekti

3.2 Liikkumista tukevia apuvälineitä, laitteita ja ympäristöjä

Käsitekaavio 8. Liikkumisen apuvälineitä.

54

rollaattori

ei: kävelypyörä

määritelmä

seisten käytettävä, pyörillä kulkeva liikkumisen apuväline, jossa on kädensijat, jarrut sekä vähintään kolme pyörää

huomautus

Rollaattori helpottaa henkilön kävelyä, kun liikkumisessa on ongelmia. Rollaattorista otetaan tukea, ja siinä voi olla kori tavaroiden kuljettamiseen sekä istuin levähtämistä varten.

Kaksipyöräinen tai pyörätön kävelyteline ei ole rollaattori.

Kävelypyörä on ilman polkimia oleva pyörä, jolla liikutaan istuen, jaloilla vauhtia antaen.

55

pyöräpotkuri; pyöräpotkukelkka

mieluummin kuin: potkupyörä

määritelmä

seisten käytettävä, jalalla potkien liikutettava nelipyöräinen liikkumisen apuväline, jossa on kädensijat, jarrut ja pyörälliset jalkatasot

huomautus

Nimitystä potkupyörä käytetään myös lasten tai aikuisen kaksipyöräisistä potkimalla liikutettavista pyöristä.

55 Pyöräpotkuri muistuttaa paljon potkukelkkaa, mutta toimii myös kesäkeleillä.
Kuva: E.S. Lahtinen Oy

56

pyörätuoli

ei: rullatuoli

määritelmä

istuen käytettävä, kehoa tukeva pyörällinen liikkumisen apuväline

huomautus

Pyörätuoli voi olla käsi- tai sähkökäyttöinen. Käsikäyttöistä pyörätuolia käyttäjä voi liikuttaa itse esimerkiksi kelaamalla tai avustaja voi työntää sitä.

57

sähköpyörätuoli

määritelmä

pyörätuoli, jonka voimanlähteenä on sähkömoottori

huomautus

Sähköpyörätuolia ohjataan yleensä ohjaussauvalla.

58

sähkömopo; sähköskootteri

mieluummin kuin: sähkömopedi;
invamopo; senioriskootteri

määritelmä

vähintään kolmipyöräinen akku-
käyttöinen mopo, jota käytetään
liikkumisen apuvälineenä

huomautus

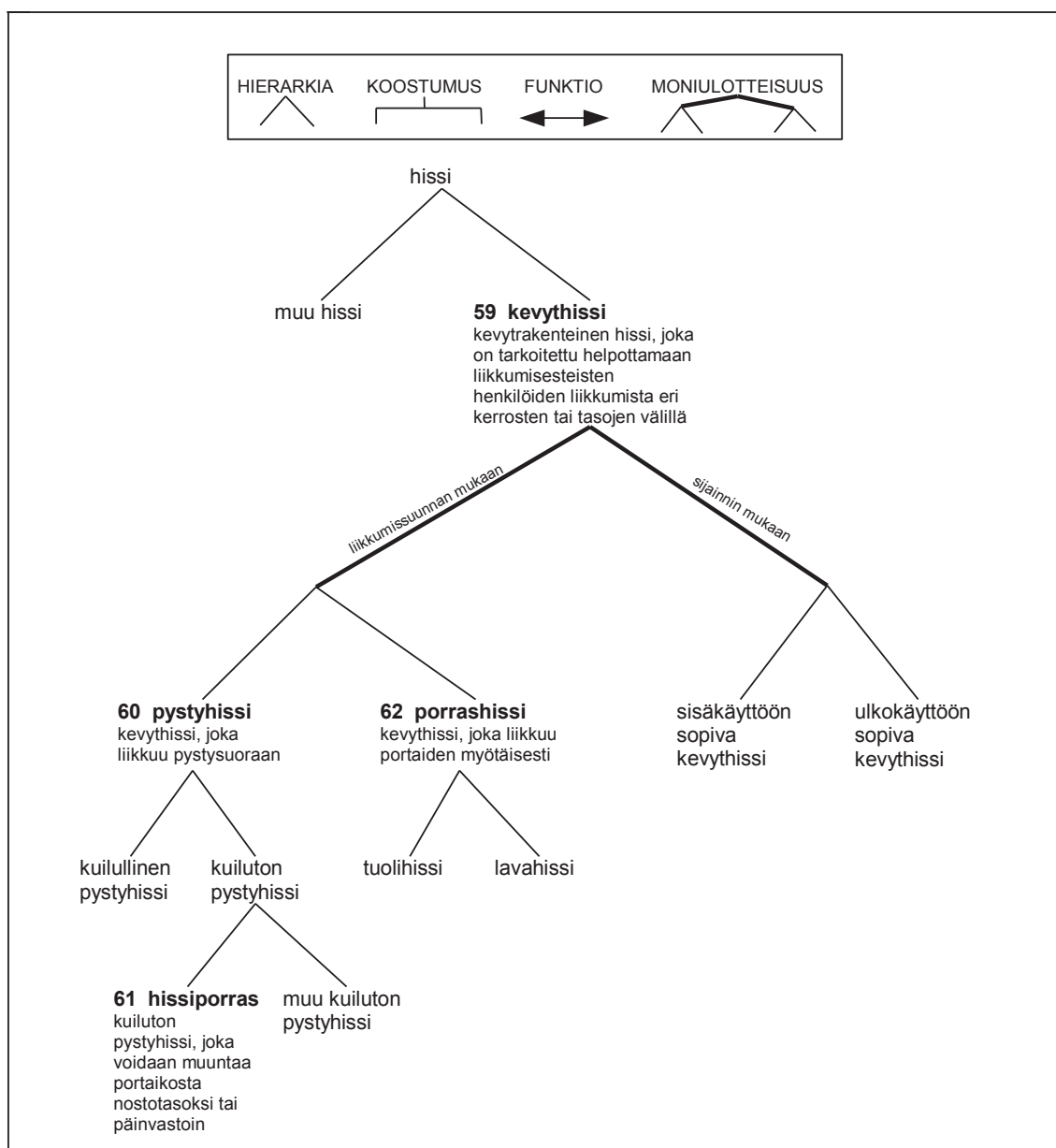
Sähkömopo sopii sellaiselle
henkilölle, joka pystyy jonkin
verran liikkumaan omin voimin.

Tieliikennelain (267/1981) mukaan
vammainen henkilö rinnastetaan
jalankulkijaan hänen kuljettaessaan
kävelynopeudella käsikäyttöistä tai sellaista moottorikäyttöistä invalidiajoneuvoa,
jonka rakenteellinen nopeus on enintään
15 km/h. Tällaista sähkömopoa ei tarvitse rekisteröidä.

Nimitystä sähkömopo käytetään myös sellaisista sähkökäyttöisistä mopoista, jotka
on tarkoitettu tieliikenteeseen ja jotka täytyy rekisteröidä.

58 Sähkömopo. Kuva: Rehamed Oy

Käsitekaavio 9. Kevythissit.

59

kevythissi

mieluummin kuin: kotihissi; pyörätuolihissi; vammaishissi
ei: vammaisnostin; tasonostin (1)

määritelmä

kevytrakenteinen hissi, joka on tarkoitettu helpottamaan liikkumisesteisten henkilöiden liikkumista eri kerrosten tai tasojen välillä

huomautus

Kevythissi voi olla rakennuksen sisällä tai ulkotiloissa.

Yleensä kevythissiä ohjataan pitämällä painonappia painettuna koko hissimatkan ajan.

Kevythissin suurin sallittu nopeus on 0,15 m/s.

60

pystyhissi

määritelmä

kevythissi, joka liikkuu pystysuoraan

huomautus

Pystyhissit voivat olla kuilullisia tai kuiluttomia. Kuiluttomia pystyhisseyä käytetään silloin, kun tasojen välinen ero on enintään kolme metriä. Kuilullisia pystyhisseyä käytetään silloin, kun tasoero on yli kolme metriä tai kun on välttämätöntä asentaa hissikuilu rakennuksen välipohjan läpi.

61

hissiporras

määritelmä

kuiluton *pystyhissi*, joka voidaan muuntaa portaikosta nostotasoksi tai päinvastoin

huomautus

Hissiporras asennetaan tavallisten portaiden tilalle.

Hissiporras sopii tiloihin, joissa on tasoeroa muutaman portaan verran.

61 Hissiporras toimii sekä portaina että nostotasona. Kuvat: Hissipörssi Yhtiöt Oy

62

porrashissi

mieluummin kuin: porraskaidehissi; kaidehissi

ei: tasonostin (2); nostotaso

määritelmä

kevythissi, joka liikkuu portaiden myötäisesti

huomautus

Porrashissiä varten portaikkoon asennetaan portaikon muotoa myötäilevät kiskot, joita pitkin porrashissi liikkuu.

Lavamalliseen porrashissiin (lavahissi) voi mennä pyörätuolilla, kun taas tuolimalliseen porrashissiin (tuolihissi) istutaan.

63

**henkilönostin; henkilönnostolaite;
potilasnostin** (sairaaloissa)

ei: henkilönosturi; potilasnosturi; nostin

määritelmä

laite, jonka avulla voidaan nostaa ja siirtää yhtä henkilöä kerrallaan

huomautus

Henkilönostimen avulla henkilöä voidaan auttaa siirtymään esimerkiksi sängystä tuoliin.

Henkilönostin voidaan kiinnittää kattoon, seinään tai se voi olla vapaasti pyörillä liikuteltava.

Termiä henkilönostin käytetään myös työmaanostimista. Termiä potilasnostin käytetään sairaaloissa.

63 Henkilönostin. Kuva: Mediq Suomi Oy

64

seniorikuntosali

määritelmä

kuntosali, jonka laitteet, tilat ja sijainti on suunniteltu tai sovitettu ikäihmisille sopiviksi

huomautus

Seniorikuntosalin kuntolaitteiden säätöjä, vastuksia sekä nopeutta saa säädettyä käyttäjän toimintakyvyn mukaan. Laitteisiin on helppo siirtyä myös *pyörätuolista*, ja niitä voi käyttää myös esimerkiksi proteesin kanssa. Tarkoitus on auttaa ylläpitämään ja edistämään tasapainoa, lihasvoimaa ja nivelten liikkuvuutta.

65

senioripuisto

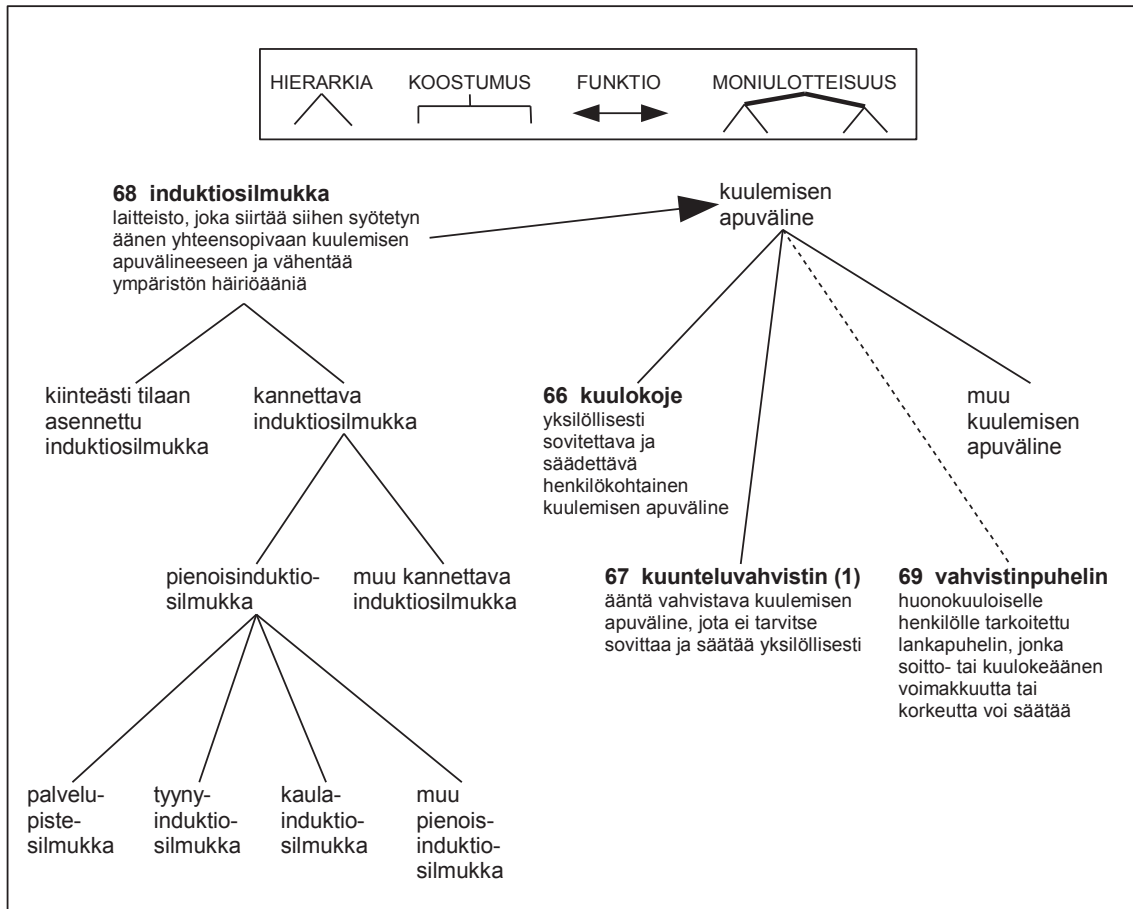
määritelmä

puisto, joka on ympäristöltään ja liikkumismahdollisuuksiltaan suunniteltu ikäihmisille sopivaksi

huomautus

Senioripuistossa esimerkiksi liikuntareitit, materiaalit, värit ja mahdolliset liikuntavälineet on suunniteltu siten, että monipuolinen liikkuminen onnistuu, vaikka toimintakyky ja aistit olisivat heikentyneet.

3.3 Kuulemista ja näkemistä helpottavia apuvälineitä ja laitteita

Käsitekaavio 10. Kuulemisen apuvälineitä.

66 kuulokoje; kuulolaite

määritelmä

yksilöllisesti sovitettava ja säädettävä henkilökohtainen kuulemisen apuväline

huomautus

Kuulokoje auttaa hyödyntämään jäljellä olevaa kuuloa.

Audionomi (vanha nimike kuulontutkija) sovittaa kuulokojeen asiakkaalle tehtyjen tutkimusten ja asiakkaan haastattelun perusteella.

Kuulokoje koostuu mikrofonista, vahvistimesta ja kuulokkeesta, ja se toimii paristoilla tai ladattavilla akuilla.

kuunteluvahvistin (1); kommunikaattori

mieluummin kuin: vahvistinkuulokkeet

ei: kommunikaativahvistin

määritelmä

ääntä vahvistava kuulemisen apuväline, jota ei tarvitse sovittaa ja säätää yksilöllisesti

huomautus

Kuunteluvahvistin soveltuu henkilölle, joka sairauden, iän tai muun syyn vuoksi ei pysty käyttämään *kuulokojetta* tai tarvitsee kuulemisen apuvälinettä vain tilapäisesti. Kuunteluvahvistimen käyttö ei yleensä vaadi yhtä tarkkaa sorminäppäryyttä kuin kuulokojeeen. Kuunteluvahvistinta käytetään myös esimerkiksi virastoissa ja vanhusten palvelutaloissa helpottamaan keskustelua huonokuuloisen asiakkaan kanssa silloin, kun hänellä ei ole henkilökohtaista kuulokojetta.

Sitä voidaan käyttää apuna myös television kuuntelussa, teatterissa tai kirkossa.

Kuunteluvahvistimeen kuuluu mikrofonia ja siihen johdolla liitetyt kuulokkeet tai kaulainduktiosilmukka. Kuunteluvahvistimen mikrofoni suunnataan kuunneltavaa ääntä kohti ja ääni johdetaan kevytkuulokkeiden kautta korvaan tai kaulainduktiosilmukan kautta kuulokojeeeseen. Laitteet ovat matkapuhelimen kokoisia ja toimivat paristoilla tai ladattavilla akuilla.

Kuunteluvahvistimella voidaan viitata myös muihin äänentoistolaitteisiin liittyviin käsitteisiin, kuten *induktiosilmukkaan*. Kommunikaattoreiksi taas kutsutaan myös joitakin matkapuhelinmalleja sekä erilaisia puhevalmistajien henkilöiden apuvälineitä, jotka muuttavat tekstin puheeksi tai joilla voi kommunikoida kuvien avulla.

67 Kuunteluvahvistin. Kuva: KÄKÄTE-projekti

68

induktiosilmukka

mieluummin kuin: kuunteluvahvistin (2)

määritelmä

laitteisto, joka siirtää siihen syötetyn äänen yhteensopivaan kuulemisen apuvälineeseen ja vähentää ympäristön häiriöääniä

huomautus

Induktiosilmukalla pyritään helpottamaan huonokuuloisen henkilön kuulemistä vähentämällä huonon akustiikan tai taustamelun aiheuttamia häiriöitä. Induktiosilmukka siirtää vain halutut äänet magneettikentän välityksellä suoraan induktiokuunteluun sopivaan *kuulokojeeseen* tai muuhun yhteensopivaan kuulemisen apuvälineeseen. Tarkoitus on, että ääni siirtyy sopivalla voimakkuudella eivätkä häiriöäänet puhujan ja kuuntelijan välissä haittaa. Erilaiset elektroniset laitteet voivat kuitenkin häiritä induktiosilmukan toimintaa.

Induktiosilmukka koostuu silmukajohdosta, vahvistimesta ja mikrofonista. Induktiosilmukka voi olla kannettava tai se voi olla kiinteästi asennettu kotiin tai julkiseen tilaan osaksi muuta äänentoistojärjestelmää.

Erilaisten pienoisinduktiosilmukoiden avulla voi kuunnella esimerkiksi televisiota tai radiota tai käyttää puhelinta. Pienoisinduktiosilmukoita ovat esimerkiksi tyyntyinduktiosilmukka, kaulainduktiosilmukka ja palvelupistesilmukka.

69

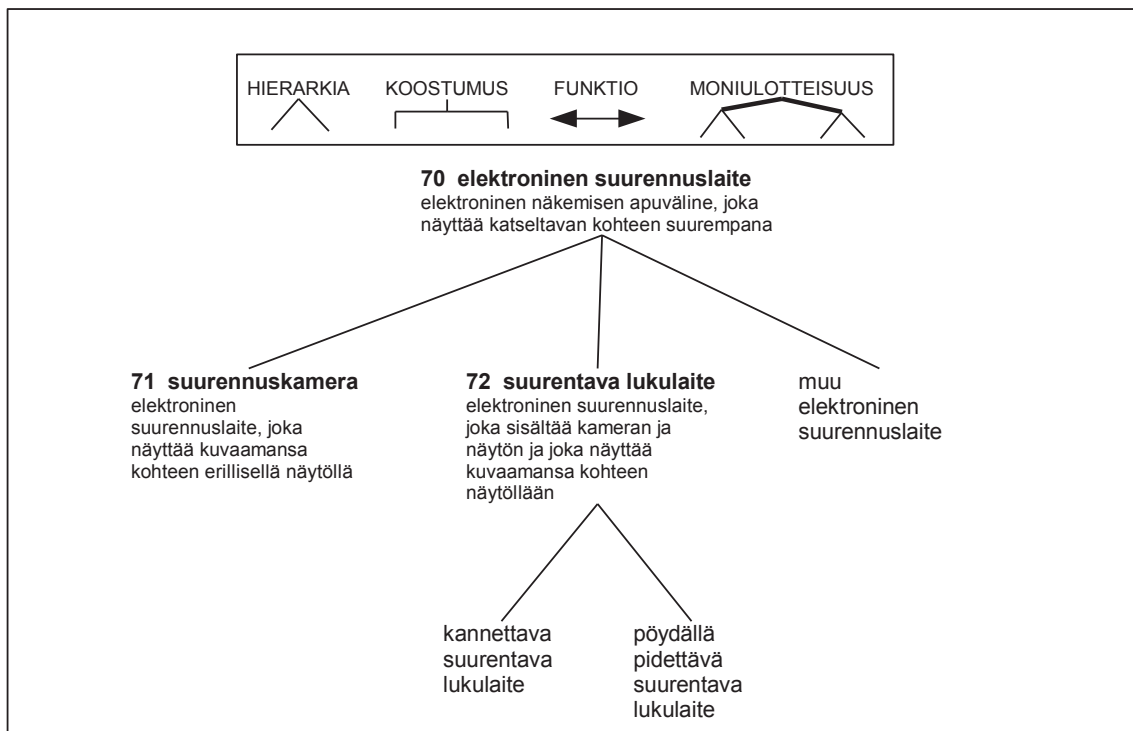
vahvistinpuhelin

määritelmä

huonokuuloiselle henkilölle tarkoitettu lankapuhelin, jonka soitto- tai kuulokeäänen voimakkuutta tai korkeutta voi säätää

huomautus

Vahvistinpuhelimia, joissa on *induktiosilmukka*, voidaan käyttää induktiokuunteluun sopivalla *kuulokojeella*.

Käsitekaavio 11. Näkemisen apuvälineitä.

70 elektroninen suurennuslaite

määritelmä

elektroninen näkemisen apuväline, joka näyttää katseltavan kohteen suurempana

huomautus

Elektroninen suurennuslaite voi olla pöydällä pidettävä tai mukana kannettava. Jotkin laitteet toimivat omana kokonaisuutenaan, toiset liitetään erilliseen näyttöön.

Kannettavista elektronisista suurennuslaitteista käytetään myös termiä elektroninen suurennuslasi.

71 suurennuskamera; suurentava kamera

määritelmä

elektroninen suurennuslaite, joka näyttää kuvaamansa kohteen erillisellä näytöllä

huomautus

Suurennuskamerassa ei ole näyttöä, vaan se yhdistetään aina esimerkiksi televisioon tai tietokoneeseen.

suurentava lukulaite

mieluummin kuin: videosuurennuslaite; lukukamera; lukutelevisio
ei: elektroninen suurennuslasi (2)

määritelmä

elektroninen suurennuslaite, joka sisältää kameran ja näytön ja joka näyttää kuvaa-mansa kohteen näytöllään

huomautus

Suurentava lukulaite toimii omana kokonaisuutenaan, vrt. *suurennuskamera*.

Suurentava lukulaite voi olla pienikokoinen ja kannettava tai pöydällä pidettävä. Pöydällä pidettävää mallia kutsutaan myös lukutelevisioksi. Siihen voi kuulua myös lukualusta tai -pöytä.

Suurennuskerroin vaihtelee laitteittain, ja käyttäjä voi itse valita sopivan suurennoksen. Laitteen näytön kontrasteja ja värejä voi muuttaa.

72 Suurentava lukulaite.
Kuva: Low Vision Inno Oy

3.4 Asumista tukevia apuvälineitä, laitteita ja järjestelmiä

73

turva-ajastinliesi

mieluummin kuin: turvaliesi

määritelmä

sähköliesi, jonka *turva-ajastimeen* on ennalta määritelty, kuinka pian käytön aloittamisen jälkeen lieden levyistä tai uunista katkeaa sähkövirta

huomautus

Turva-ajastinlieden toiminta perustuu ainoastaan turva-ajastimella määriteltyyn aikaan. Se ei seuraa lieden toimintaa tai lämpötilaa, joten se ei välttämättä sovellu muistisairaalle henkilölle. Vrt. *liesivahti*.

Joissakin turva-ajastinliesissä on myös virtalukko, jolla estetään lieden tahaton käyttö.

74

liesivahti

mieluummin kuin: hellavahti

ei: liesihälytin; hellahälytin; liesivaroitin (2)

määritelmä

turvalaite, joka seuraa lieden lämpötilaa, tehoa tai käyttöaikaa ja tarvittaessa katkaisee sähkövirran automaattisesti tai sammuttaa alkaneen palon

huomautus

Erilaiset liesivahdit toimivat eri tavoin. Laitteet seuraavat esimerkiksi lieden lämpötilaa tai äkillistä lämpötilan muutosta. Osa laitteista myös varoittaa. Jotkin mallit sammuttavat alkaneen liesipalon sammutusnesteellä. Jotkin laitteet voivat seurata myös uunin toimintaa.

Liesivahtia voi käyttää sähköliesissä, joitakin myös kaasuliesissä. Puuliesissä liesivahtia ei voi käyttää.

Joidenkin liesivahtien avulla liesi voidaan myös tarvittaessa lukita pois käytöstä.

75

turva-ajastin; lyhytaika-ajastin

mieluummin kuin: turvakatkaisin

määritelmä

turvalaite, joka katkaisee määritellyn ajan kuluttua sähkövirran

huomautus

Turva-ajastin voi olla esimerkiksi liedessä, silitysraudassa tai kahvinkeitinissä. Esimerkiksi turva-ajastimella varustettu liesi toimii vain ajastettuna ja virta katkeaa määrätyn ajan kuluttua. Turva-ajastin voi olla myös erillinen laite, johon sähkölaite liitetään.

Turva-ajastin-termiä käytetään yleensä laitteiden sisäänrakennetuista ja lyhytaika-ajastin-termiä erillisistä ajastimista.

76

ateria-automaatti; ruoka-automaatti

määritelmä

laitekokonaisuus, jossa säilytetään ja jolla lämmitetään laitteella valmistettavaksi tarkoitettuja ruoka-annoksia

huomautus

Ateria-automaatti sisältää annosten säilytysosan, esimerkiksi pakastimen, sekä annosten lämmitysosaa, esimerkiksi uunin. Automaattiin sopivat annokset on valmistettu ja pakattu tietyllä tavalla, ja niissä on tunnistetieto, esimerkiksi viivakoodi, jonka avulla automaatti tunnistaa ruoka-annoksen ja lämmittää sen. Automaatti ohjeistaa käyttäjää ja ilmoittaa ruuan valmistumisesta. Ruoan lämmittävä laitteen osa kytkeytyy automaattisesti pois päältä käytön jälkeen.

Ateria-automaatin käyttäjä päättää itse, milloin ja mitä automaattiin laitetuista annoksista hän syö.

77

sähkösäätöinen sänky; sähkösäätöinen vuode; moottorisänky; moottorivuode

mieluummin kuin: moottoroitu sänky; moottoroitu vuode; sähkövuode;
sähköinen sänky; sähköinen vuode; hoivasänky
ei: säätösänky

määritelmä

sänky, jonka makuualustan tai sen eri osien korkeutta ja kaltevuutta voidaan säätää ohjaimen avulla

huomautus

Joissain sähkösäätöisissä sängyissä voi olla myös muita toimintoja kuten hierontaa. On olemassa myös irrallisia säädettäviä pohjamekanismeja, jotka voidaan sijoittaa tavalliseen sänkyyn.

Termiä säätösänky käytetään myös sellaisesta säädettävästä sängystä, jota ei säädetä sähköisesti.

78

robottipölynimuri; robotti-imuri; pölynimurirobotti; imurirobotti

määritelmä

pölynimuri, joka käynnistyksen tai ajastuksen jälkeen liikkuu ja imuroi lattialla itsenäisesti

huomautus

Robottipölynimuri liikkuu imuroitavassa tilassa, ja jotkin mallit palaavat imuroituaan automaattisesti laturiinsa. Imuroitavaa tilaa voi rajoittaa esimerkiksi tunnistimilla.

79

ovipuhelin

määritelmä

laitekokonaisuus, jolla saadaan puheyhteys huoneistosta rakennuksen ulko-ovelle tai portille ja jolla ne voidaan avata huoneistosta

huomautus

Jotkin ovipuhelimet käyttävät puhelinverkkoa, jolloin ovi voidaan avata painamalla puhelimen näppäintä.

80

video-ovipuhelin; kuvallinen ovipuhelin

määritelmä

ovipuhelin, jossa on puhe- ja kuvayhteys

huomautus

Video-ovipuhelimessa ulko-ovella on videokamera, jonka välittämää kuvaa voi katsoa huoneistossa. Laitteita on erilaisia. Kuva voi näkyä huoneistossa ovipuhelimen omalla näytöllä tai esimerkiksi tv-vastaanottimen ruudulla.

81

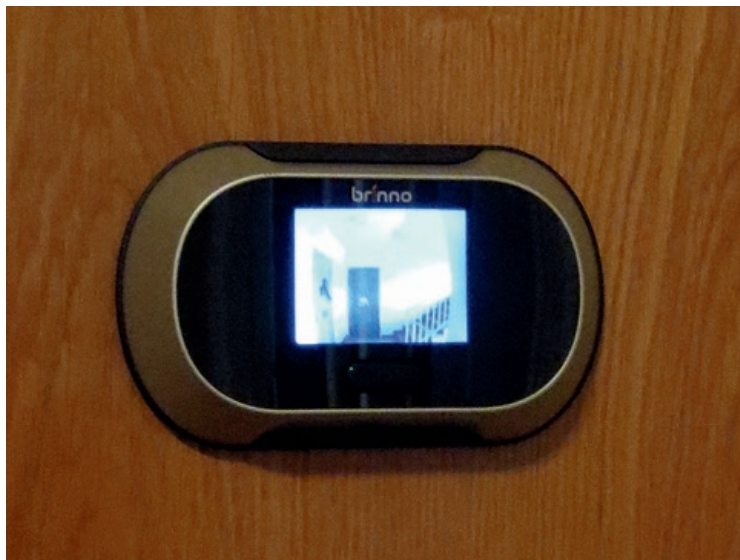
digitaalinen ovisilmä

määritelmä

laite, joka näyttää oven toiselta puolelta välittyvän kuvan omalla näytöllään tai erillisellä näytöllä

huomautus

Yleensä digitaalisen ovisilmän välittämää kuvaa voi katsella huoneiston oven sisäpuolelle kiinnitetyltä näytöltä. Joissain laitteissa kuvaa voi katsella esimerkiksi tv-vastaanottimen ruudulta tai digitaaliseen ovisilmään liitetyn kannettavan laitteen näytöltä. Joissain laitteissa kuvaa voi suurentaa nappia painamalla, jolloin oven toisella puolella oleva henkilö on helpompi tunnistaa.

81 Digitaalinen ovisilmä auttaa näkemään paremmin ovikellon soittajan. Kuva: KÄKÄTE-projekti

82

oviavainsäilö

määritelmä

asunnon ulko-oven läpi ulottuva lukollinen putki, johon asukas voi laittaa asuntonsa avaimen sitä henkilöä varten, jonka hän haluaa pääsevän ovesta sisään

huomautus

Oviavainsäilö sopii avaimen turvalliseen säilyttämiseen erityisesti silloin, kun asuntoon sallitaan jonkin ulkopuolisen henkilön, kuten kodinhoitajan, kiinteistönhoitajan tai siivoojan sisäänpääsy.

Asukas jättää huoneistonsa avaimen oviavainsäilöön oven sisäpuolelta. Ulkopuolella oleva henkilö avaa säilön omalla avaimellaan, ottaa asukkaan avaimen ja avaa sillä oven. Asuntoon pääsee vain silloin, kun asukas on laittanut avaimen oviavainsäilöön.

83

sähkölukko

määritelmä

lukko, joka voidaan avata ja sulkea sähköisesti

huomautus

Sähkölukko voidaan avata ja sulkea esimerkiksi kauko-ohjauksella, koodilla tai henkilökohtaisella avainperällä. Sähkölukko voi toimia ajastettuna. Tarvittaessa se voidaan avata myös mekaanisella avaimella.

Sähkölukko ja siihen liitettävät lisälaitteet helpottavat oven käyttämistä.

**matkapuhelimella toimiva lukonavausjärjestelmä;
matkapuhelintoiminen lukonavausjärjestelmä**

ei: ovipuhelinjärjestelmä; sähköinen ovenavausjärjestelmä;
sähköinen lukitusjärjestelmä

määritelmä

laitekokonaisuus, jolla oven lukitus voidaan avata matkapuhelimella

huomautus

Matkapuhelimella toimivaa lukonavausjärjestelmää käytetään esimerkiksi kotihoidon asiakkaille, jolloin työntekijät eivät tarvitse erillisiä avaimia asiakkaiden koteihin. Järjestelmään kuuluu oven lukkopesään liitettävä laite, joka avaa lukon, kun matkapuhelin ottaa yhteyden laitteeseen. Jotta oven voi avata, on matkapuhelimessa oltava tarvittava ohjelmisto, lukonavausjärjestelmässä määriteltynä ovenavausoikeudet ja lukon avaajalla tarvittava salasana. Ovenavausoikeudet ovat voimassa vain järjestelmään määriteltynä kellonaikoina ja viikonpäivinä. Järjestelmä tallentaa oven avauksesta lokitiedot, joiden avulla käyntejä voidaan seurata. Matkapuhelimella toimiva lukonavausjärjestelmä ei vaikuta lukon muuhun toimintaan, joten lukkoa voidaan käyttää normaalisti.

oviautomatiikka; ovenavausautomatiikka**määritelmä**

automatiikka, jonka avulla voidaan avata ja sulkea ovi ennalta määriteltujen asetusten mukaan

huomautus

Oviautomatiikka toimii erilaisilla *liiketunnistimilla (1)* tai käyttökytkimillä. Oviautomatiikka soveltuu sisä- ja ulko-oviin sekä erilaisiin ovimalleihin. Oviautomatiikkaa voi asentaa myös jälkikäteen vanhoihin oviin.

<apuvälineet>

ympäristönhallintajärjestelmä

ei: ympäristönhallintalaite

määritelmä

laitekokonaisuus, jonka avulla voidaan käyttää tai kauko-ohjata siihen liitettyjä lähi-ympäristön laitteita

huomautus

Ympäristönhallintajärjestelmällä voidaan ohjata ja käyttää esimerkiksi sähkökäyttöisiä ovia ja ikkunoita, sälekaihtimia, *sähkösäätöistä sänkyä*, valaisimia, viihde-elektronikkaa, puhelinta ja *avunpyyntöjärjestelmää*. Ympäristönhallintajärjestelmää voidaan käyttää kodin lisäksi myös koulussa ja työpaikalla.

Ympäristönhallintajärjestelmään kuuluvat lähetin sekä vastaanottimet, jotka asennetaan ohjattaviin kohteisiin. Lähetintä käytetään esimerkiksi erilaisilla käyttökytkimillä tai puheella.

Vrt. *kotiautomaatiojärjestelmä*.

kotiautomaatiojärjestelmä; kodinohjausjärjestelmä

määritelmä

laitekokonaisuus, jonka avulla voidaan ohjata asunnon erilaisten talotekniikkaan ja turvallisuuteen liittyvien järjestelmien toimintaa

huomautus

Kotiautomaatiojärjestelmällä voidaan ohjata esimerkiksi asunnon lämmitys-, valaistus-, valvonta-, hälytys- ja ilmanvaihtojärjestelmiä.

Kotiautomaatiojärjestelmä voi reagoida esimerkiksi vuorokaudenaikaan tai ympäristön olosuhteiden muuttumiseen, kuten lämpötilan vaihteluun.

Kotiautomaatiojärjestelmillä pyritään lisäämään asumisen viihtyvyyttä ja turvallisuutta sekä vähentämään asunnon energiankulutusta.

Kotiautomaatiojärjestelmää voidaan ohjata esimerkiksi käyttökytkimillä, joitakin myös internetin kautta.

Vrt. *ympäristönhallintajärjestelmä*.

3.5 Kommunikaatioon, tiedonsaantiin ja ajanvietteeseen liittyviä laitteita ja muita käsitteitä

88

turvapuhelin

ei: turvahälytin (2)

määritelmä

ensisijaisesti *turvalaitteena* toimiva puhelin, jolla saa yhteyden *hälytyspäivystykseen* tai muulle ennalta määritellylle taholle

huomautus

Turvapuhelimeen kuuluu keskusyksikkö ja *hälytyspainike*. Lisäksi turvapuhelimeen voidaan liittää erilaisia *hälyttäviä turvalaitteita*. Keskusyksikkö vastaanottaa hälytyspainikkeella tehdyt tai *automaattiset hälytykset* ja välittää ne ennalta ohjelmoituihin puhelinnumeroihin.

Turvapuhelin toimii kiinteän puhelinverkon, matkaviestinverkon tai internetin kautta.

Turvapuhelimessa voi olla myös kuvayhteys.

Kuva: KÄKÄTE-projekti

Kuva: Ascom Miratel Oy

88 Turvapuhelimen keskusyksikkö ja turvapuhelimen hälytyspainike, joka voi olla käyttäjällä esimerkiksi ranteessa.

helppokäyttökännykkä; senioripuhelin; seniorikännykkä**määritelmä**

matkapuhelin, joka on muotoiltu selkeäksi käyttää ja joka sisältää vain perustoiminnot

huomautus

Helppokäyttökännykän painikkeet ovat tyypillisesti isot ja kontrasteiltaan selkeät. Helppokäyttökännykän perustoiminnoille voi olla pikavalintapainikkeet, ja useimmissa laitteissa on avunpyyntöpainike, jolla voi soittaa tai lähettää tekstiviestin ennalta määritellylle taholle.

videopuhelin; kuvapuhelin**määritelmä**

puhelin tai sitä vastaava laite, joka äänen lisäksi välittää myös videokuva

huomautus

Videopuhelimenä voi toimia esimerkiksi tietokone tai älypuhelin, johon on asennettu sopiva ohjelmisto.

Videopuhelimen käyttö voi helpottaa esimerkiksi huonokuuloisen henkilön kommunikointia.

Termillä kuvapuhelin voidaan viitata myös sellaiseen puhelimeen, jonka pikavalintapainikkeissa on niiden henkilöiden kuvat, joille painikkeiden avulla voi soittaa.

helppokäyttöohjelmisto

määritelmä

ohjelmisto, joka sisältää vain perustoiminnot ja jonka käyttämisestä on pyritty tekemään yksinkertaista ja helppoa

huomautus

Helppokäyttöohjelmistot ja niiden laitevaatimukset ovat erilaisia. Osa on suunniteltu tietokoneeseen, osa älypuhelimeen. Tietokonetta, johon on asennettu helppokäyttöohjelmisto, kutsutaan usein helppokäyttötietokoneeksi. Helppokäyttötietokoneen perustoimintoja ovat esimerkiksi sähköposti, internetselain ja videopuhelinsovellus.

Kokonaisen helppokäyttöohjelmiston lisäksi on olemassa yksittäisiä helppokäyttösovelluksia erilaisiin tarkoituksiin, kuten videopuheluihin.

91 Helppokäyttöohjelmisto yksinkertaistaa tietokoneen tai älypuhelimien käyttöä. Kuva: OnniPC

videopeli

määritelmä

animaatioita ja grafiikkaa sisältävä elektroninen peli, jonka pelaamiseen tarvitaan näyttölaite ja käyttöliittymä

huomautus

Videopelejä voi pelata esimerkiksi tietokoneella, pelikonsolilla tai matkapuhelimella.

Videopelit voivat olla omalle laitteelle tallennettuja pelejä tai internetin kautta pelattavia verkkopelejä.

Videopelejä voidaan käyttää esimerkiksi ajanvietteenä, kuntoutuksessa tai liikunnan motivoimisessa.

määritelmä

kuunneltavaan muotoon tallennettu kirja

huomautus

Äänikirjat sopivat erityisesti henkilöille, joille tavallisen kirjan lukeminen on vaikeaa tai mahdotonta esimerkiksi heikentyneen näön, heikon lihaskunnon, muistin ongelmien, afasian eli puheen tuottamis- ja ymmärtämishäiriön tai muun vamman tai sairauden vuoksi.

Äänikirjoja voi kuunnella esimerkiksi CD-soittimella, älypuhelimella tai tietokoneella.

Äänikirjoja voi käyttää ajanvieteinä ja opiskelussa. Niitä voi kuunnella myös ryhmätilanteissa.

määritelmä

ohjelmisto, jonka avulla voi kerätä yhteen ja tallentaa henkilön elämään tai yhteisön historiaan liittyviä asioita

huomautus

Muistoja voi kerätä teksteinä, kuvina tai ääni- tai videotallenteina. Ne voidaan tallentaa esimerkiksi internetissä toimivaan palveluun. Tallennettuja tietoja voi halutessaan jakaa muille.

Muistojentallennusohjelmistossa voi olla muistelua aktivoivia sisältöjä, kuten tietoa historiallisista tapahtumista. Ohjelmistoa voidaan hyödyntää esimerkiksi elämäntarinatyöskentelyssä.

asukas-tv

mieluummin kuin: info-tv

määritelmä

ohjelmakanava, joka välittää asuinyhteisön jäsenille tai sen toimintojen piiriin kuuluville henkilöille tietoa

huomautus

Asukas-tv:tä voi käyttää tv-vastaanottimen tai muun näyttölaitteen välityksellä.

Asukas-tv voi toimia esimerkiksi taloyhtiössä tai palvelutalossa. Järjestelmään kuuluvia näyttöjä voi olla asunnoissa, yhteisissä tiloissa ja kerrostalon porrastasanteilla.

Asukas-tv voi välittää tietoa esimerkiksi saunavuoroista, huoltopalveluista, palvelutalon ruokalistaista, talon tapahtumista ja muista ajankohtaisista asioista.

Info-tv-termiä käytetään yleensä esimerkiksi hotelleissa, kaupoissa ja kouluissa toimivista ohjelmakanavista.

palvelu-tv; virike-tv

mieluummin kuin: hyvinvointi-tv; aktivointi-tv

määritelmä

ohjelmakanava, jolla pyritään tarjoamaan virikkeitä sen käyttäjille ja lisäämään heidän hyvinvointiaan ja jonka välittämiin toimintoihin käyttäjät voivat itse osallistua

huomautus

Palvelu-tv:tä voi käyttää tv-vastaanottimen tai muun näyttölaitteen välityksellä.

Palvelu-tv:n sisältöä tuottavat muun muassa terveydenhuollon ja sosiaalialan opiskelijat ja ammattilaiset, jotka järjestävät käyttäjille esimerkiksi terveysneuvontaa, tietoiskuja, harrastustoimintaa, liikuntatuokioita ja keskusteluryhmiä, joihin vastaanottajat voivat osallistua etäyhteyden avulla esimerkiksi omissa kodeissaan. Käyttäjät voivat myös itse tuottaa sisältöä kanavalle tai pitää yhteyttä toisiinsa. Joidenkin ohjelmakanavien välityksellä voidaan tarjota *etähoitoa*.

Lähteitä

Ikäteknologiasanaston laatimisessa käytetyt tärkeimmät lähteet:

- Arkea helpottavat välineet. Opas ikäihmisille. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:25.
Sosiaali- ja terveysministeriö. 2005. <<http://pre20090115.stm.fi/hl1134390268685/passthru.pdf>>
- Forsberg, Kristina. Teknologia avuksi henkilöiden ja esineiden paikantamisessa. KÄKÄTE-oppaita 2/2012. KÄKÄTE-projekti. 2012. <http://www.ikateknologia.fi/images/stories/Julkaisut/PaikannusOpas_netti.pdf>
- Graafmans, Jan & Taipale, Vappu. Gerontechnology, a sustainable investment in the future.
In Graafmans, Jan & Taipale, Vappu & Charness, Neil (toim.): Gerontechnology.
A sustainable investment in the future. Amsterdam: IOS Press. 1998.
- Ikäkuulo, kuulo ja ikääntyminen. Kuulonhuoltoliitto ry. 2006.
- Invalidiliitto ry:n verkkosivusto. <www.esteeton.fi>
- Kaakinen, Juha & Törmä, Sinikka: Esiselvitys gerontechnologiasta. Ikääntyvä väestö ja teknologian mahdollisuudet. Teknologian arviointeja 5. Tulevaisuusvaliokunnan teknologiajaosto. 1999.
- Kuuloliitto ry:n verkkosivusto. <www.kuuloliitto.fi>
- Kuusi, Osmo. Ikääntyneiden itsenäistä selviytymistä tukeva tulevaisuuspolitiikka ja gerontechnologia. Teknologian arviointeja. Gerontechnologia – arvioinnin loppuraportti. Eduskunnan kanslian julkaisu 7/2001. Helsinki: Edita Oyj. 2001.
- Paikannussanasto. TSK 30. Sanastokeskus TSK. 2002.
- Palo- ja pelastussanasto. TSK 33. Sanastokeskus TSK. 2006.
- Salminen, Anna-Liisa (toim.): Apuvälinekirja. Oppimateriaalikeskus Opike, Kehitysvammaliitto ry. 2010.
- Vammaisten apuvälineet. Luokitus ja termit. SFS-EN ISO 9999. 4. painos, vahvistettu 2012-01-23.
- Verma, Ira, Pesola, Kirsti ja Ikävalko, Sara: Kevythissi kotiin. KÄKÄTE-oppaita 5/2012. KÄKÄTE-projekti. 2012. <http://www.ikateknologia.fi/images/stories/Julkaisut/hissiopas_netti.pdf>
- Vuononvirta, Tiina. Etäterveydenhuollon käyttöönotto terveydenhuollon verkostoissa. Oulun yliopisto. 2011. <<http://urn.fi/urn:isbn:9789514297175>>
- Välikangas, Katariina. Yhteisöllisyyttä, laatua ja vaihtoehtoja. Ikääntyneiden välimuotoisen asumisen ratkaisuja Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Hollannissa. Suomen ympäristö 13/2009.
Ympäristöministeriö. 2009. <<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=100677&lan=fi>>
- Örn, Seija. Asunnon lukitusopas. KÄKÄTE-oppaita 4/2012. KÄKÄTE-projekti. 2012.
<http://www.ikateknologia.fi/images/stories/Julkaisut/Lukitusopas_netti.pdf>

Suomenkielinen hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin. Hakemistoon on poimittu sekä suositettavat että hylättävät termit. Hakemisto sisältää lisäksi muita hakusanoja, jotka liittyvät läheisesti tiettyyn käsitteeseen. Muista hakusanoista on ks.-viittaus sanaston ensisijaiseen termiin.

ageing-in-place; ks. asuinympäristön pysyvyys		esteettömyysperiaate.....6
-periaate.....7		etähoito.....5
aging-in-place; ks. asuinympäristön pysyvyys		etähoiva.....5
-periaate.....7		etähuolenpito; ks. etähoito.....5
aktivointi-tv.....96		etäterveydenhuolto; ks. etähoito.....5
alueraja.....43		
asuinympäristön pysyvyys -periaate.....7	geo fence.....43	
asukas-tv.....95	geo-aita.....43	
ateria-automaatti.....76	geronteknologia.....1	
automaattinen hälytys.....9	gerontoteknologia; ks. ikätekknologia.....1	
automaattinen paloilmoitin.....44	geroteknologia.....1	
automaattinen sammutuslaitteisto.....45		
avunpyyntöjärjestelmä.....46	hellahälytin.....74	
avustajakutsujärjestelmä.....46	hellavahti.....74	
	helppokäyttökännykkä.....89	
CO-varoitin.....37	helppokäyttöohjelmisto.....91	
	helppokäyttösovellus;	
dementiavalvonta.....47	ks. helppokäyttöohjelmisto.....91	
digitaalinen ovisilmä.....81	helppokäyttötietokone;	
dosetti.....48	ks. helppokäyttöohjelmisto.....91	
	henkilönnostolaite.....63	
e-hoito.....5	henkilönostin.....63	
e-hoiva.....5	henkilönosturi.....63	
elektroninen ovisilmä;	henkilöpaikannin.....41	
ks. digitaalinen ovisilmä.....81	henkilöpaikannuslaite.....41	
elektroninen suurennuslaite.....70	hiilimonoksidivaroitin.....37	
elektroninen suurennuslasi (1);	hissiporras.....61	
ks. elektroninen suurennuslaite.....70	hoitajakutsujärjestelmä.....46	
elektroninen suurennuslasi (2).....72	hoivasänky.....77	
esineenpaikannin.....53	huonekohtainen paikannus;	
esineiden paikannin;	ks. lähipaikannus.....42	
ks. esineenpaikannin.....53	hyvinvointi-tv.....96	

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

hyvinvointiranneke	26	kuvallinen ovipuhelin	80
hyvinvointitekologia	2	kuvaovipuhelin; ks. video-ovipuhelin	80
häkävaroitin	37	kuvapuhelin	90
hälytin; ks. hälyttävä turvalaite	13	kvarboendeprincip; ks. asuinympäristön pysyvyys -periaate	7
hälytinmatto	23	kävelypyörä	54
hälyttävä turvalaite	13		
hälytyskeskus	11		
hälytysnappi	15	lattiahälytin	24
hälytyspainike	15	lavahissi; ks. porrashissi	62
hälytyspäivystys	11	lieden yllämpövaroitin	35
hälytysviesti	14	liesihälytin	74
häätäkeskus	11	liesipalovaroitin	35
häätäkutsujärjestelmä	46	liesivahti	74
häätäpainike	15	liesivaroitin (1)	35
		liesivaroitin (2)	74
ikätekologia	1	liikeilmaisain	31
imurirobotti	78	liiketunnistin (1)	30
induktiosilmukka	68	liiketunnistin (2)	31
induktiosilmukkalaite; ks. induktiosilmukka	68	liikkeentunnistin	30
info-tv	95	lopetuspainike	17
inkontinenssi-ilmaisain	29	lukukamera	72
inkontinenssihälytin	29	lukutelevisio	72
inkontinenssitunnistin	29	lyhytaika-ajastin	75
invamopo	58	lähipaikannus	42
		lämpötilahälytin	27
johtopainike	16	lämpötilailmaisain	27
		läsnäolotunnistin	32
kaasuvaroitin	36	lääkeannostelija	48
kaatumisanturi	25	lääkekello	49
kaatumishälytin	25	lääkekiekko	48
kaatumisilmaisain	25	lääkemuistutin	51
kaatumistunnistin	25	lääkemuistuttaja	51
kaidehissi	62		
kaulainduktiosilmukka; ks. induktiosilmukka	68	matkapuhelimella toimiva lukonavausjärjestelmä	84
kellodosetti	49	matkapuhelintoiminen lukonavausjärjestelmä	84
kevythissi	59	mattohälytin	23
kodinohjausjärjestelmä	87	moottorisänky	77
kommunikaatiovahvistin	67	moottorivuode	77
kommunikaattori	67	moottoroitu sänky	77
kosteushälytin	28	moottoroitu vuode	77
kosteusilmaisain	28	muistojentallennusohjelmisto	94
kotiautomaatiojärjestelmä	87	muistutin	50
kotihissi	59	muistuttaja	50
kuittauspainike	17	muistuttava dosetti	49
kulunvalvonta	47	muistuttava lääkeannostelija	49
kutsujärjestelmä	46	muistuttava lääkeautomaatti	49
kutsupainike	15	muistuttava lääkekiekko	49
kuulokoje	66		
kuulolaite	66	navigaattori	40
kuunteluvahvistin (1)	67		
kuunteluvahvistin (2)	68		

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

navigointilaite	40	rullatuoli	56
nestekaasuvaroitin	38	ruoka-automaatti	76
nostin.....	63		
nostotaso.....	62	seniorikuntosali	64
ovenavausautomaatiikka.....	85	seniorikännykkä.....	89
ovi- ja ikkunahälytin	21	senioripuhelin.....	89
ovi-ilmaisim	21	senioripuisto.....	65
oviautomaatiikka.....	85	senioriskootteri	58
oviavainsäilö	82	sensorilattia	24
ovihälytin.....	21	SOS-nappi	15
ovikytkin	21	SOS-näppäin	15
ovipuhelin.....	79	sprinklerilaitteisto;	
ovipuhelinjärjestelmä.....	84	ks. automaattinen sammutuslaitteisto.....	45
ovivalvonta; ks. poistumisvalvonta.....	47	suurennuskamera.....	71
		suurentava kamera.....	71
paikannin.....	39	suurentava lukulaite	72
paikannuslaite	39	sähköinen lukitusjärjestelmä.....	84
painikehälytin	15	sähköinen ovenavausjärjestelmä	84
palautuspainike	17	sähköinen sänky	77
paloilmoitin	44	sähköinen vuode	77
paloilmoituslaitteisto.....	44	sähkölukko.....	83
palovaroitin	34	sähkömopedi.....	58
palvelu-tv.....	96	sähkömopo	58
palvelukeskus	11	sähköpyörätuoli.....	57
palvelukutsujärjestelmä	46	sähköskootteri	58
palvelupistesilmukka; ks. induktiosilmukka.....	68	sähkösäätöinen sänky.....	77
paniikkihälytin	20	sähkösäätöinen vuode.....	77
paniikkipainike.....	15	sähkövuode	77
passiivisuushälytys	10	sänkyhälytin	22
pienoisinduktiosilmukka; ks. induktiosilmukka...	68	säätösänky.....	77
poistumisvalvonta	47		
porrashissi	62	tasonostin (1)	59
porraskaidehissi.....	62	tasonostin (2)	62
potilasnostin.....	63	tavaraetsin.....	53
potilasnosturi	63	tavarapaikannin.....	53
potkupyörä	55	tunnistinlattia	24
pystyhissi	60	tunnistinmatto.....	23
pyöräpotkukelkka	55	tuolihissi; ks. porrashissi.....	62
pyöräpotkuri.....	55	turva-ajastin	75
pyörätuoli	56	turva-ajastinliesi	73
pyörätuolihissi	59	turvahälytin (1).....	20
päivä-yönäyttö.....	52	turvahälytin (2).....	88
päällekkäushälytin.....	20	turvakatkaisin	75
päärynäpainike	16	turvalaite	8
pölynimurirobotti	78	turvalattia	24
		turvaliesi.....	73
rannehälytin	19	turvamatto	23
robotti-imuri.....	78	turvapainike.....	15
robottipölynimuri	78	turvapalvelu	12
rollaattori.....	54	turvapuhelin.....	88
		turvapuhelinjärjestelmä	46

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

turvapäivystys	11	viriketeknologia	3
turvaranneke	19	virtuaaliaita	43
turvateknologia	4	virtuaalihoito	5
tyynyinduktiosilmukka; ks. induktiosilmukka ..	68	vuodehälytin.....	22
		vuodetunnistin	22
vahvistinkuulokkeet.....	67	vuodeturva	22
vahvistinpuhelin	69	vuorokaudenajannäyttö	52
valvomo	11	vuoteenkasteluhälytin	29
vammaishissi	59	vuoteenkasteluilmaisina.....	29
vammaisnostin	59	vuotohälytin;	
varoittava turvalaite	33	ks. vesivuotohälytin.....	28
vesivahti	28	vuotovahti	28
vesivuotohälytin	28	vyöhykeraja	43
vetonaruhälytin	18		
video-ovipuhelin.....	80	ympäristönhallintajärjestelmä.....	86
videopeli.....	92	ympäristönhallintalaite	86
videopuhelin.....	90		
videosuurennuslaite.....	72	ällylattia	24
virike-tv.....	96	äänikirja	93

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

KÄKÄTE-raportteja

- 1/2011 Outi Mäki: Ikätekniikan kokeilut Suomessa
- 2/2011 Ira Verma ja Johanna Hätönen: Ikäihmiset, asuminen ja teknologia
- 3/2014 Kristina Forsberg, Hennariikka Intosalmi, Marika Nordlund ja Sirpa Suhonen: Ikätekniikassanasto

KÄKÄTE-oppaita

- 1/2011 Turvapuuhelinopas
- 2/2011 Jaana Nykänen: Vanhuspalvelujen tietojärjestelmät
– Kooste asiakastieto-, toiminnanohjaus- ja toimintajärjestelmistä
- 3/2012 Kristina Forsberg: Teknologia avuksi ihmisten ja esineiden paikantamisessa
- 4/2012 Seija Örn: Asunnon lukitusopas
- 5/2012 Ira Verma, Kirsti Pesola ja Sara Ikävalko: Kevythissi kotiin
- 6/2013 Kristina Forsberg: Tietokonepiste toimivaksi
– Opas palvelutaloille ja yhteisöille
- 7/2014 Kristina Forsberg ja Matti Lamponen: Apua paikalle
– Kooste avunpyyntöjärjestelmistä

KÄKÄTE-tutkimuksia

- 1/2012 Päivi Aro ja Sara Ikävalko: Automaatit ja maksupäätteet ikäihmisten näkökulmasta
- 2/2013 Jenni Wessman, Kaaren Erhola, Satu Meriläinen-Porras, Richard Pieper ja Minna-Liisa Luoma: Ikääntynyt ja teknologia – Kokemuksiani teknologian käytöstä

Vanhus- ja lähimmäis palvelun liitto ry

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY